

Kroniek van de heemkundekring

Het Zuidkwartier

Het Zuidkwartier betreft het gebied ten zuiden van Bergen op Zoom, omvattende de plaatsen Hoogerheide, Huijbergen, Ossendrecht, Putte en Woensdrecht.

Tijding 1992 = 3

*Uitgave van de
heemkundekring
Het Zuidkwartier*

december 1992

Tijding 1992 - 3

Inhoudsopgave	Blz.
Doelstellingen van de heemkundekring "Het Zuidkwartier".	3
Samenstelling bestuur.	4
Van de redactie.	5
Vondsten in Woensdrecht en het "Sluisje" uit de Oud-Hinkelnoordpolder, door A.J. Pijnen.	6
Twee wandelingen anno 1900.	21
Toponymen uit de Zuidwesthoek, door drs. H. Thiadens.	32
De Wereld der Blinden, opgetekend door D. en A. Hugens-Verbrugge.	39
Genealogische kroniek: Adan, Van den Bergh, Cosijn en Cuypers. Door Marcel Moors.	42
Info Werkgroepen.	54
Excerpt Tijdingen 1992.	55

Inlichtingen betreffende het lidmaatschap kunnen worden
ingewonnen bij: Mej. M. Bastiaanse
Tulpstraat 11
4645 CS Putte
Tel. 01645 - 2794

Nadruk van, of overname uit "Tijding" van een artikel
of gedeelte(n) daarvan in welke vorm dan ook, is, zon-
der toestemming van het bestuur en de schrijvers der
artikelen, verboden.

De heemkundekring "Het Zuidkwartier" aanvaardt geen
enkele verantwoording aangaande de stijl of de juist-
heid der artikelen, doch laat deze geheel voor reke-
ning van de ondertekenaars.

DOELSTELLING VAN DE HEEMKUNDEKRING " HET ZUIDKWARTIER"
opgericht 27 maart 1977

De Heemkundekring "Het Zuidkwartier" is een vereniging zonder winstgevende of politieke oogmerken. Ze neemt ten opzichte van alle instanties een neutrale houding aan.

Haar werkterrein omvat het grondgebied der Zuidwesthoek-gemeenten.

Zij stelt zich, met inachtneming van het bovenstaande, ten doel:

1. Het bevorderen van belangstelling op heemkundig gebied voor de omgeving door het geven van voorlichting, het organiseren van lezingen, kursussen, ekskursies, tentoonstellingen en andere evenementen.
2. Het beoefenen en ter kennis brengen van de regionale geschiedenis, genealogie, antroponymie, topografie, toponymie, geologie, bodemkunde, waterhuishoudkunde en geomorfologie.
3. Het vastleggen van dialecten, al dan niet overgeleverde verhalen, rijmen, uitdrukkingen, enz.
4. Het stimuleren tot het in stand houden van oude gebruiken, ambachten en folkloristische activiteiten.
5. Het ijveren voor het behoud van waardevolle landschappen en bouwwerken en cultuur-historisch en heemkundig waardevolle zaken.
6. Het uitgeven van een periodiek aan haar leden en andere voorkomende publikaties.
7. Alles te doen of te bevorderen wat in een heemkundig kader te plaatsen valt.

Nieuwe leden kunnen zich opgeven door middel van storting van de jaarcontributie ad f 25,-- ten name van Penningmeester "Het Zuidkwartier" bij de Rabobank te Ossendrecht op nr. 14 05 21 436, of door middel van storting van f 25,-- op gironummer 276 04 67 ten name van Heemkundekring het Zuidkwartier, Aanwas 27, 4641 JE Ossendrecht.

Men kan zich ook rechtstreeks wenden tot één van de leden van het bestuur, die op pagina 4 vermeld staan.

SAMENSTELLING BESTUUR HEEMKUNDEKRING "HET ZUIDKWARTIER"

<u>De heer L. Timmermans</u> Dorpsstraat 55 4634 TN Woensdrecht Tel. 01646-12546.	voorzitter
<u>De heer L. v.d. Bergh</u> Aviolandalaan 29 4631 RP Hoogerheide Tel. 01646-13339	onder-voorzitter
<u>Mej. M. Bastiaanse</u> Tulpstraat 11 4645 CS Putte Tel. 01645-2794	secretaresse interne zaken
<u>De heer J. Halters</u> Stenenhoef 2 4641 CH Ossendrecht Tel. 01647-2854	secretaris externe zaken
<u>De heer A. Mattheussens</u> Aanwas 27 4641 JE Ossendrecht Tel. 01647-2662	penningmeester
<u>Mevrouw M. Beens-van Beeck</u> Koppelstraat 3 4645 RD Putte Tel. 01647-2582	bestuurslid
<u>De heer J. van Loon</u> Kon. Wilhelminastraat 22 4641 GS Ossendrecht Tel. 01647-278	bestuurslid
<u>De heer A. Suijkerbuijk</u> Bergsestraat 21 4635 RD Huijbergen Tel. 01644-2391	bestuurslid

Losse nummers van "Tijding" zijn verkrijgbaar bij de heer A. van Pul, Duinstraat 40, 4631 KV Hoogerheide, Tel. 01646-13423.

De afleveringen tot en met 1991 kosten f 7,-- per stuk.
De afleveringen van 1992 kosten f 10,-- per stuk.

VAN DE REDAKTIE

In Tijding 1992-3 vervolgt de heer M. Moors de Genealogische Kroniek. Wederom vindt U stambomen in rechte lijn van 4 bekende Zuidwesthoekers. Tevens heeft de heer Moors voor ons de plaatsen in Nederland vermeld, waar de naam Hoogerheide op de een of andere manier voorkomt als achternaam.

Samen met Namiro en Benegora en de heemkundekring Halchtert uit Halsteren heeft onze vereniging op zich genomen op de Brabantse Wal een achttal wandelingen uit te zetten. De redactieraad geeft U als voorproefje twee beschreven wandelingen uit ± 1900. Beide hebben als beginpunt Bergen op Zoom. Naast de spelling uit die tijd zijn ook de moraliserende raadgevingen het lezen de moeite waard. U kunt ervan opaan dat de wandelingen in spe geheel anders van toonzetting zullen zijn.

De heer A. Pijnen heeft de pen weer ter hand genomen. Van zijn schrijftafel komt een korte bijdrage over archeologische vondsten te Woensdrecht en de opgraving van een sluisje bij het aanleggen van de leidingen-straat in de polders. Een dergelijk sluisje is ook te zien op het eiland Neeltje Jans.

De heer Thiadens levert een bijdrage door middel van een poging tot verklaring van een paar namen in de Zuidwesthoek.

Tot slot is het lied "De wereld der blinden" opgenomen. De laatste tijd is Tijding steeds het werk geweest van een paar leden. Het schrijven van een artikel vraagt veel tijd en inspanning. De redactieraad doet daarom een beroep op de leden ook eens een poging te wagen. We kunnen Tijding niet afhankelijk laten zijn van een paar leden. U kunt met Uw plannen steeds bij de redactie terecht.

VONDSTEN IN WOENSDRECHT EN HET 'SLUISJE' UIT DE OUD-HINKELNOORDPOLDER

Door A.J. Pijnen.

Over sluizen, polders en oude vondsten is er in de loop der tijden in vele vakbladen en tijdschriften van geschieden- en heemkundekringen al heel wat geschreven.

Dit is op zichzelf allerm minst verwonderlijk, want mensen met een "hang" naar de historie kunnen hier in feite nooit genoeg van krijgen. Het is een soort heimwee naar lang vervlogen tijden, een hang naar dingen, die door de nevelen van de tijd als het ware met een waas van geheimzinnigheid omgeven zijn. Als we dan vaststellen dat in onze streek Woensdrecht in het kader van bovengenoemde onderwerpen ook wel een en ander te bieden heeft, dan ligt het voor de hand hierover het "licht" te laten schijnen.

DE VONDSTEN TE WOENSDRECHT.

Alhoewel hierover wel al een en ander bekend is, mag de geschiedenis van de vondsten zelf, en hoe we er mee bekend raakten, best eens aan het papier toevertrouwd worden.

Gedurende mijn periode als voorzitter, van 1977 tot en met 1984, geraakte ik bekend met de heer B. Oele, een architect en een zeer goed amateur-archeoloog uit Kapelle in Zeeland. Dit leidde weer tot een uitgebreide kennismaking met ingenieur Trimpe-Burger uit Aardenburg. Na een lezing door de heer Oele voor onze kring over oudheidkundige vondsten waren velen enthousiast. De vriendschappelijke betrekkingen met de "Kring" zijn tot op de dag van heden dan ook gebleven.

Verdronken

- 7 -

land van het

Markiezaat van

Beugen op Zoom

St. en luy

Scheldestrond

Prins Karel

polder

Hogerwaard

polder

Caters

Hongeringaleidingen

polder

Völkerdorp

Dameshoeve

Hoofdweg

Hoeve Rosenburg

Jachthuis

Woensdrecht

(Gemeen huis te Hoogerheide)

Zuid

polder

van Woensdrecht

e krak polder

Völcker

polder

Dames

polder

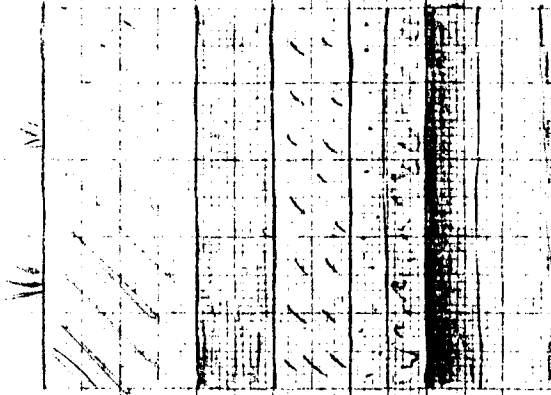
Duijs

Polder

Oud-Hinkelenoordpolder

Nieuw-

Schenkeldijk

lichtbruinrjze bouwvoor

egaal, donker-humeuze bouwgrond

cultuurlaag met Karolingisch aardewerk

overgang asachtige grond

asachtige grond

oud humusoppervlak

loodzand

oerbank

1.50

Ook de heer L. v.d. Bergh, toen al en nog steeds onder-
voorzitter, was voor dergelijke gegevens geheel gewonnen.
Via de heer B. Oele en ir. Trimpe-Burger zijn we over ge-
noemde onderwerpen zeer veel te weten gekomen.

DE VONDSTEN.

Aangaande de vondsten aan de Rijzendeweg deelde de Rijks-
dienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort
mij op 31 januari 1980 mede, dat de vondsten in hoofd-
zaak door dr. Piers uit Halsteren ter linkerzijde van de
Rijzendeweg, nabij de tegenwoordige pallettenfabriek, tij-
dens afgravingen werden gedaan. Niet geheel wetende wat
hem te doen stond, gezien de belangstelling van de
daarvoor aangewezenen niet overmatig was, heeft hij deze
uiteindelijk ter hand gesteld van ir. Trimpe-Burger.
Ze bevinden zich in het Provinciaal Museum te Middell-
burg. De heer L. v.d. Bergh en de schrijver zijn ze daar,
op uitnodiging van ir. Trimpe-Burger, gaan bezichtigen.
Schrijver heeft de vondsten op dia gezet, zodat ze al-
tijd nog kunnen worden getoond. Een R.O.B.-rapport, aan
de schrijver gericht, bevatte hierna vermelde omschrij-
vingen, aantallen en jaartallen:

Merovingisch: Handgemaakt: 1 randfragment en 7 wandfrag-
menten.

Draaischijf: 3 randfragmenten en 25 wand-
fragmenten, waarbij 1 fragment
van een knikpot.

Karolingisch: Draaischijf: kookpot: 19 randfragmenten
schaal: 2 randfragmenten
voorraadvat: 1 randfragment
verder: ongeveer 70 randfrag-
menten.

De heer Verwers van de R.O.B. bestempelde de ouderdom

ROIB

Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/Mariënhof, Kleine Haag 2, Amersfoort/telefoon 033 - 12648

directeur Prof. Dr. W. A. van Es

Mr. A. J. Peijnen
Huisweg 51
Hoopeinde (N-V)

nummer
uw brief
onderwerp

Amersfoort, 31 januari 1980

Geachte heer Peijnen,

Hierbij het overzicht van de vondsten uit
Woensdrecht.

Merovingisch Handgemeent 1 zandfragment, 7 wandfr.
 Draaischijf 3 " 25 "
 waarbij een fragment van een kerkpot
 Karolingisch Draaischijf kerkpot 19 eindfragm.
 schaal 2 zandlagen.
 voorwaarts 1 zandlagen.
 ongeveer 10 wandfragmenten

Het materiaal dateert vanaf de 7de tot de
9de eeuw. De naderik lijkt te liggen
op de 8ste eeuw.

Wellicht kunt u op de bijgevoegde
foto-copie de precieze vindplaats
aangeven?

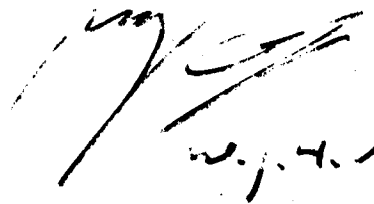
Ten slotte wil ik u vragen of u misschien
in uw omgeving kunt die zich niet de

bijlagen

archeologie bezig houden? willicht zou
eens een afspraak gemaakt kunnen worden
om met die mensen over wildverbodening
te praten.

Wilt u verdere inlichtingen, dan kunt bij
mij terecht.

Hoogachtend,

W. J. H. J. J. J.

van de 7e tot de 9e eeuw, met de nadruk op de 8e eeuw. De heer Verwers nodigde ons uit voor een gesprek, maar in dit stadium waren er praktisch nog geen veldwerkers. Nog te vermelden valt, dat bij de collectie nog twee schapehorens en een doorboord fragment van een been of bot aanwezig zijn. Naar veler mening zou dit bot als verzwaringsselement van een visnet gediend hebben. Al met al zijn dit zeer "vroeger" vondsten en tevens is dit een bewijs dat onze Brabantse Wal, het oudste Natuurmonument, met zijn $\pm$ 2 500 000 jaren, al een vroeger bewoning kende.

Het ware dan ook te wensen dat men, met eerbied voor de geschiedenis van deze, in Nederland unieke, Wal van verdere bebouwing af zou zien. Bij niet verdere aantasting is het mogelijk zich verder in de geschiedenis van de mens en de flora en de fauna van dit gebied te verdiepen.

HET SLUISJE VAN OUD-HINKEL-NOORDPOLDER.

Bij graafwerkzaamheden aan de "Leidingstraat" ter plaats van de dijk tussen de Oud-Hinkelnoordpolder en de Caterspolder stootte men in 1972 op een oud sluisje, dat nog volkomen intact bleek te zijn.

De werkzaamheden vonden plaats in opdracht van de N.V. Watermaatschappij. Deze meldde die vondst bij schrijven van 10 november 1972 aan ir. Trimpe-Burger.

Aan de hand hiervan maakte de heer B. Oele een beknopt rapport. De heer B. Oele, die ik overigens niet alleen zeer waardeer om zijn kennis maar ook om zijn beminnelijkheid, zijn echtgenote niet uitgezonderd, heeft waarschijnlijk bij de datering een kleine vergissing gemaakt. Dit abuisje, een jaartal, is hem bijna zeker door anderen aangereikt.

Hij stelt in zijn schrijven, dat de Oud-Hinkel-noordpolder

aan de heer
Trimpe-Burger,
Landstraat 48,
AARDENBURG.

goes
anth. fokkerstraat 8
postbus 121
telefoon 01100-7810

bijlagen 1
oms kenmerk N/ap-8943
datum 10 november 1972
onderwerp graafwerkzaamheden met
oudheidkundige vondsten.

Ingesloten een overzichtkaartje hetwelk onze heer A. Parmentier u
telefonisch heeft toegezegd.

Met een rode stip is de plaats van de graafwerkzaamheden aangegeven.

Hoogachtend,
N.V. Watermaatschappij "Zeeland"

Ir. H. RAKERS
Hfd. Afd. Nieuwe Werken

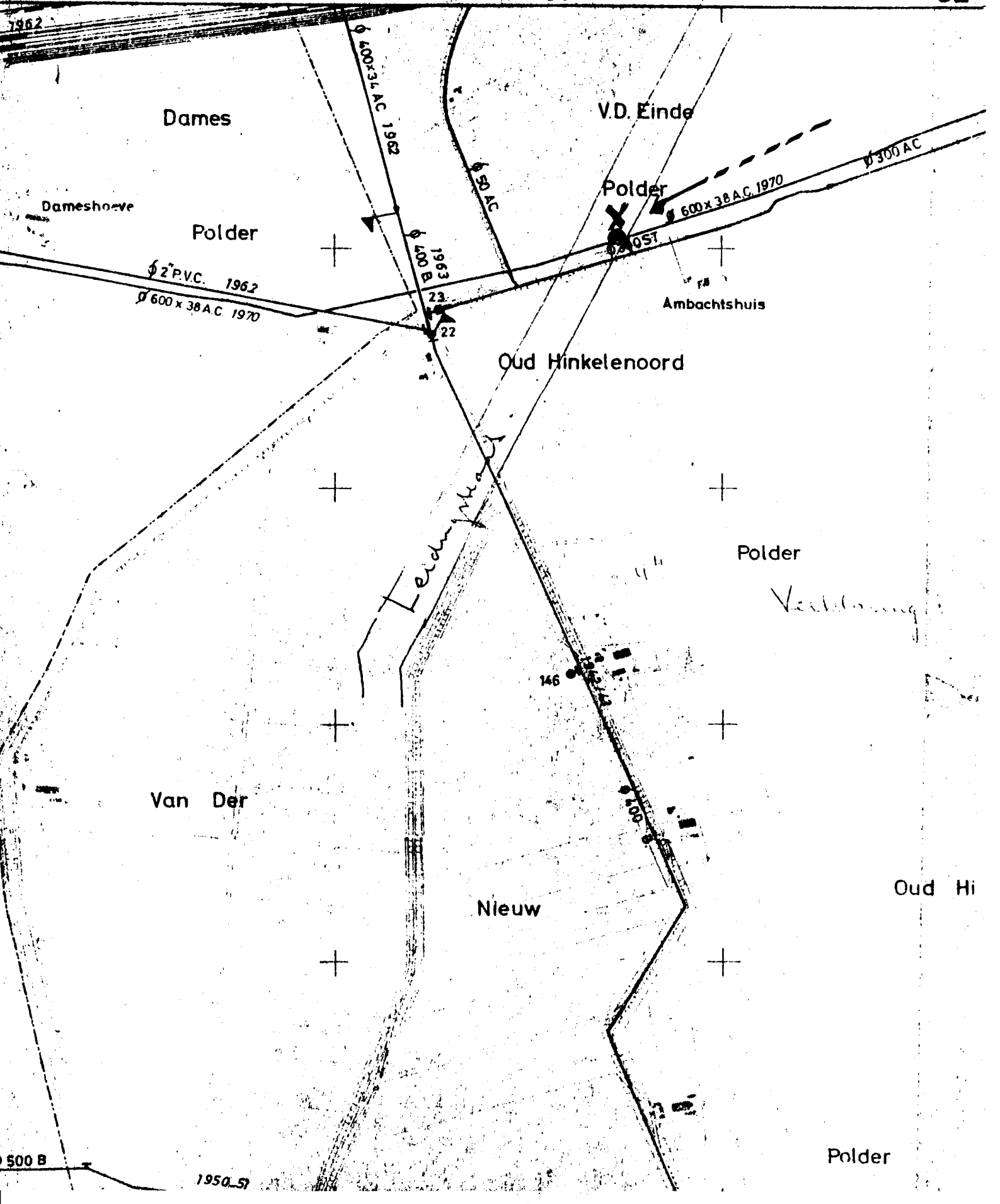
type nq

postgiro 95023 - banken: amro bank n.v., goes (banknr. 47.21.92.965) - nederlandse credietbank n.v., goes (banknr. 23.06.66.221)

80

81

82

Dames

V.D. Einde

Dameshoeve

Polder

Polder

Ø 2 P.V.C. 1962

Ø 600 x 38 AC 1970

Ø 400 x 31 AC 1962

Ø 50 AC

Ø 400 B 1963

Ø 600 x 38 AC 1970

Ø 300 AC

Ambachtshuis

Oud Hinkelenoord

Leidingsgraaf

Polder

Verkleining

Van Der

146

Nieuw

Oud Hi

Polder

500 B

1950 ST

83

84

Woensdrecht

Zuid

Polder

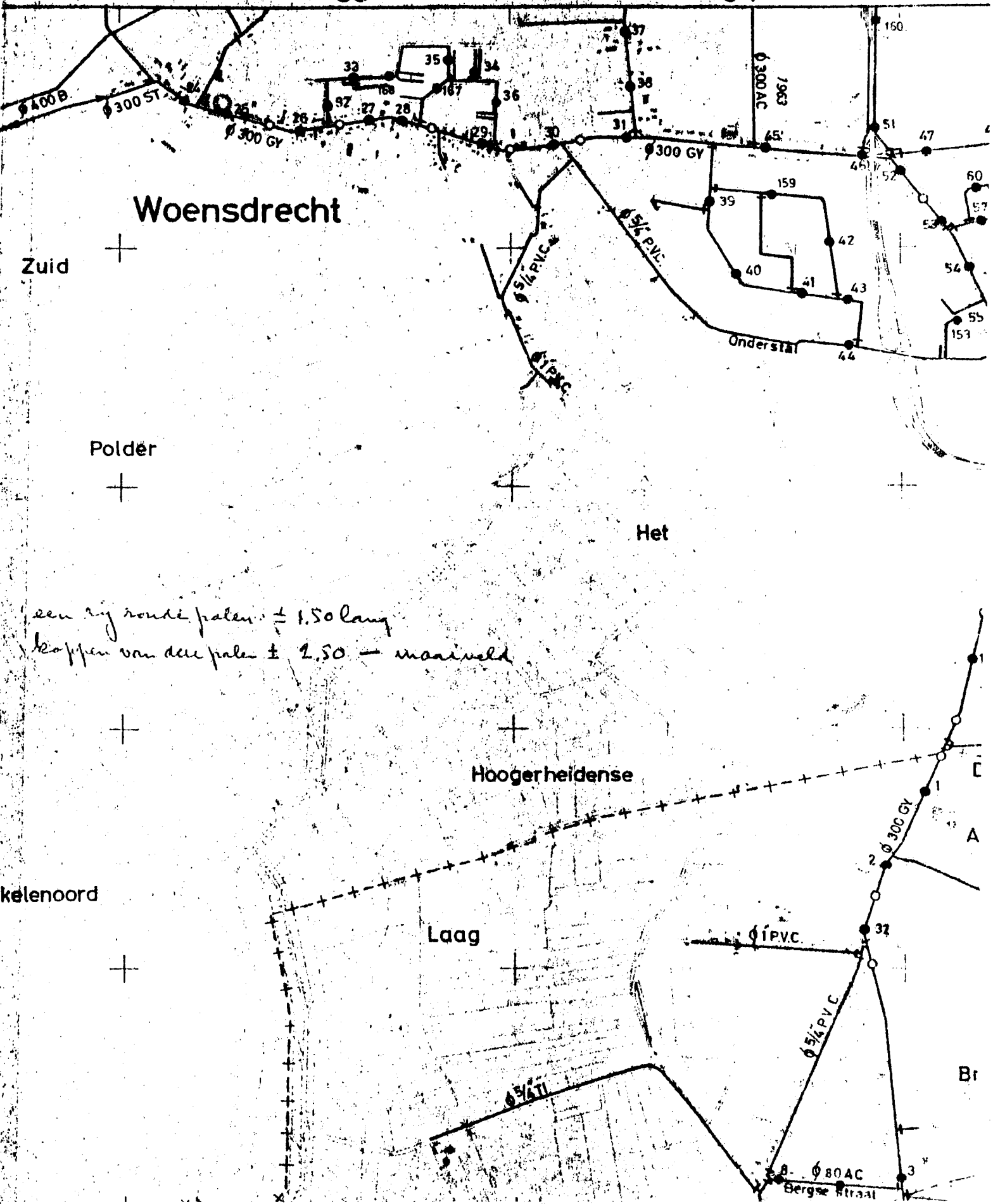
Het

een rij ronde palen ± 1.50 lang
koppen van deze palen ± 2.50 — maniveld

Hoogerheidense

Laag

kelenoord

in 1651 werd ingedijkt. In 1651 is met zekerheid ingedijkt de Noordpolder van Ossendrecht, inclusief het Hoogerheidense Laag, het "Neerland" van Woensdrecht, beter bekend als de Oude Polder, en het Noordland van Woensdrecht, later doorgebroken en in 1728 op kleinere schaal herdijkt. Al deze polders situeren zich tegen de Brabantse Wal.

Mogelijk heeft er in 1651 een zomer- of een inlaagdijkje gelegen, maar de grote indijking heeft zich voltrokken in 1685, waarbij de "Oud-Hinkelnoord" en de "Oude Polder" onder bedijking werden gebracht.

Dit alles doet aan de situatie van het sluisje, de gelijkheid en het gebruik ervan niets af.

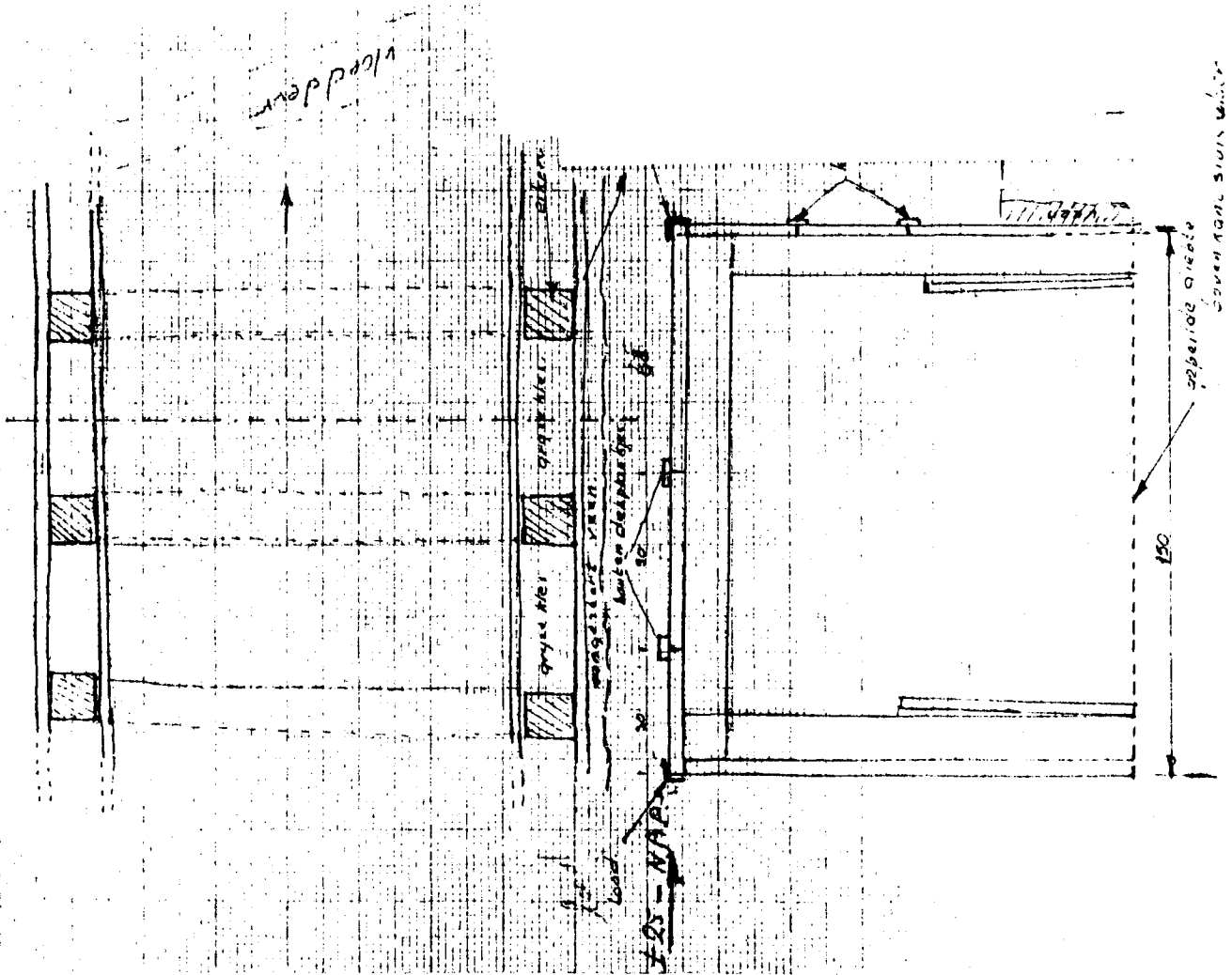
Feit is, dat de oude brede vaarweg de Agger, nu tot een sloot herleid, al in een zeer vroeg stadium werd afgedamd. Volgens de situatieschets bevond het sluisje zich in de dijk $\pm$ 150 meter ten westen van het "Ambachtshuis". Geheel volgens de waarheid oordeelde de heer Oele, dat het teveel aan water, dat door de afdamming van de Agger was ontstaan en het water uit het gebied van "Hinkelnoord" bij eb naar zee werd afgevoerd. Dit duurde tot in 1864, toen de Caterspolder werd ingedijkt.

Als we over "Hinkelnoord" spreken, dan is deze naam niet geheel terecht. Het oude "Hinkelnoord" lag aan de "Hinkelingeekreek", waarvan de eventuele resten zich nog kunnen bevinden westelijk in het schorregebied van de "Hoogerwaardpolder".

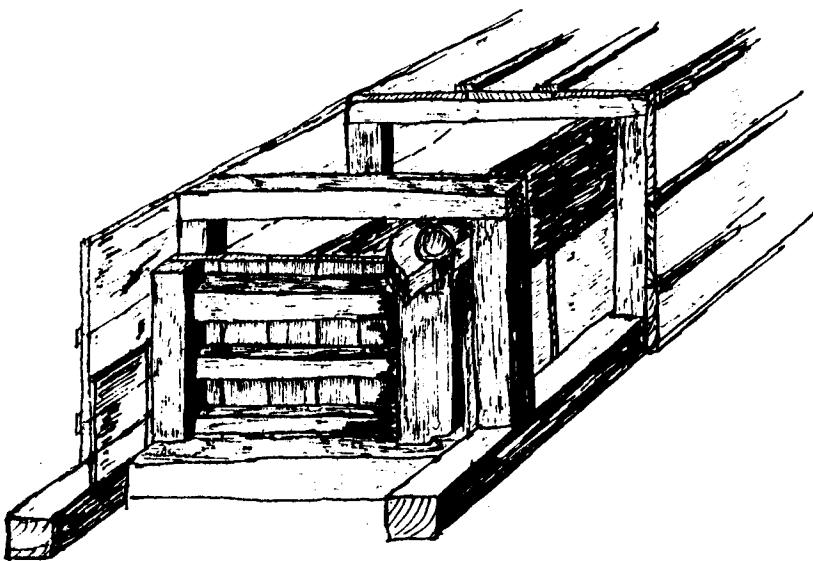
Het huidige gebied van Hinkelnoord maakte in vroeger tijden deel uit van het poldergebied van Oost Zuid-Beveland. De grootste polder in dit gebied was de "Grote Aggerpolder", die 1550 gemet groot was.

In 1552, tijdens de Sint-Pontiaansvloed, is dit gebied in feite geheel verdronken. Over dit gebied heeft schrijver in zijn artikel "De Oude Hinkelnoordpolder"

koker van de zijhanten en de bovenkant
bevecht met een veerboogje van t 10em

Detailtekening van het "Sluisje".

Afbeelding
"Sluisje".

18

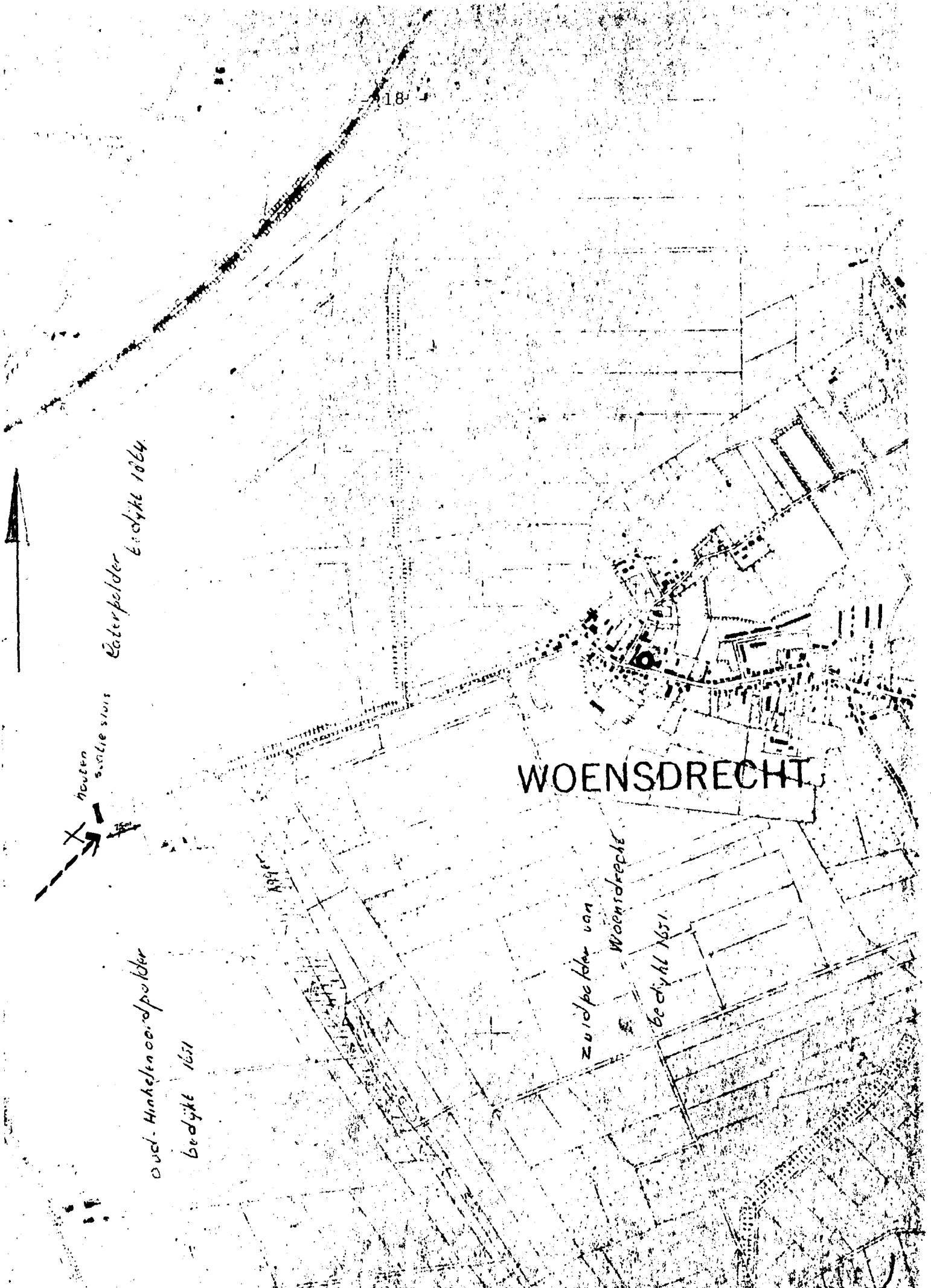
Eaterpolder
bedykt 1864.

houten
schie stuis

oud. Hinkelencordepolder
bedykt 1651

WOENSDRICHT

Zuidpolder van
Woensdrecht
bedykt 1651.

in Tijding 1983-1, blz. 7/28, uitvoerig geschreven.

Na de 80-jarige oorlog ging men dus herdijken. Het gebied wat nu Hinkel-noord heet, werd een aanwas, waar nogal wat krekten door liepen. Zo leverde het Cromvliet binnen dit gebied veel water, dat uiteindelijk op zee moest worden geloosd. Het sluisje is dus in haar tijd zeker geen overbodige luxe geweest.

Volgens de heer Oele werden sluiskom en ingangen zeker vóór of in 1864 dichtgemaakt en de sluis werd vergeten totdat de Waterleidingmaatschappij het er, zuiver toevallig, bij haar werkzaamheden ontdekte.

Wij kregen, zo schrijft de heer Oele, de gelegenheid de vrijgekomen sluiskoker met de vloeddeur aan een nader onderzoek te onderwerpen.

De opbouw van de sluiskoker, zo gaat hij verder, bestond uit zware 4x4'' eiken staanders en liggers, rondom afgedekt met eiken wagenschot, de naden afgedekt met eiken plankjes. Op de buitenhoeken, waarschijnlijk om inrotten te voorkomen, was een strook lood aangebracht. Het geheel was omhuld met een laagje veen.

Aan de binnenzijde was ongeveer tot op de helft een beplanking aanwezig.

De sluisvloer bestond eveneens uit eiken wagenschot. In de aldus gevormde koker bevond zich een vloeddeur, welke draaibaar was door middel van een taatsconstructie in een zware drempel ingelaten en aan de bovenzijde door middel van een "schoen" bevestigd.

Om slijtage van het taatsgat tegen te gaan, was er een zware ijzeren ring in aangebracht.

Door een loopwiel en een ijzeren beugel werd voorkomen, dat bij laag buitenwater de deur te ver opensloeg.

Bij opkomend water drukte dit de gedeeltelijk openstaande deur gemakkelijk dicht.

Al met al, zo schrijft de heer Oele, een mooi voorbeeld hoe in het verleden een vernuftige, automatisch werkende

situatiesluis werd bedacht en uitgevoerd.

Opmerkelijk is de goede staat, waarin het sluisje verkeerde. Het geheel is thans aanwezig in het Provinciaal Museum van Middelburg.

Tot slot wil ik er aan toevoegen dat schrijver bij zijn verblijf in de Brabantse Biesbosch in 1946 dergelijke sluisjes in werking heeft gezien. Zij reageerden prima op eb en vloed.

In het artikel "De Oude Hinkelenoordpolder" komen sluis, sluiswachter, verhuur van het hooigras van de sluiskom herhaaldelijk voor.

Alles bijeen gegevens over twee historische onderwerpen waarvan de artefacten in feite in onze Zuidwesthoek aanwezig zouden moeten zijn.

Hoogerheide, november 1992.

A.J. Pijnen.

BIJLAGEN en BRONNEN:

Bij "Vondsten in Woensdrecht":

- Kaartje Woensdrecht met vindplaats.
- Brief R.O.B. met datering.
- Doorsnede bodemprofiel met grondlagen.

Bij "Sluisje Oud-Hinkelenoordpolder":

- Kaart poldergebied.
- Brief Waterleidingmaatschappij aan ir. Trimpe-Burger.
- Afbeelding sluisje.
- Werktekening.
- Detailtekening sluisje.
- Brief van de heer B. Oele.
- Kaartje Woensdrecht met sluisje in situ.

TWEE WANDELINGEN ANNO 1900

In samenwerking met Namiro en Benegora wordt momenteel gewerkt aan de uitbreiding van het aantal wandelroutes in de Zuidwesthoek. Ook de heemkundekring Halchtert uit Halsteren draagt er zijn steentje aan bij.

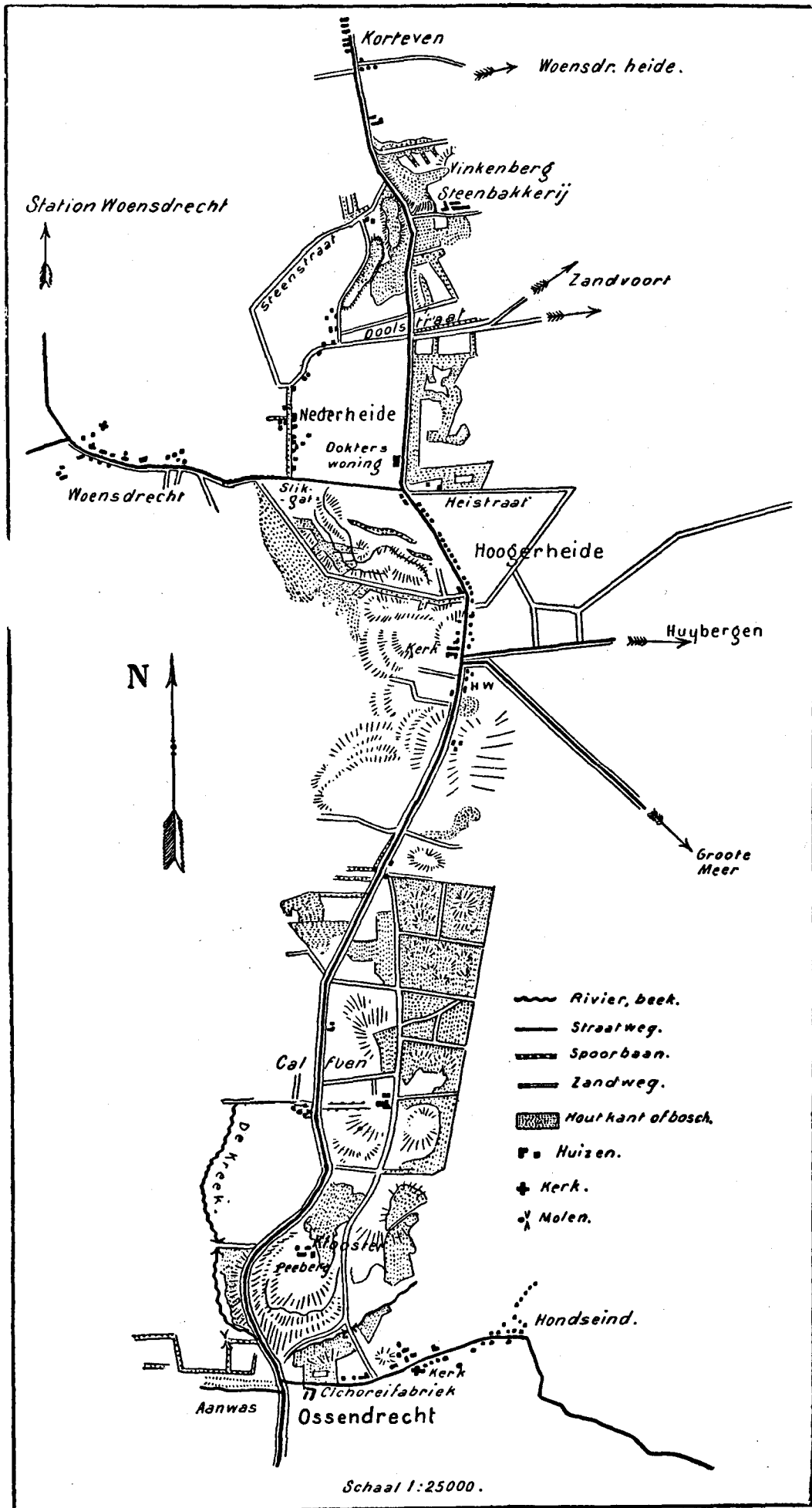
Het leek de redactie in dit verband gepast eens een paar wandelroutes anno 1900 op te nemen. U vindt ze hieronder.

NAAR HOOGERHEIDE EN OSSENDRECHT.

Om een uitstapje te doen als dit, dienen wij ons reeds vroeg op weg te begeven, liefst gewapend met een goeden kijker. De weg, dien wij moeten gaan, de Antwerpsche straatweg, is ons voor een goed deel reeds bekend, n.l. tot de buitenplaats Mattemburgh van den heer E. Kuipers. Toch hebben wij een bijzonderheid vóór dit punt niet genoemd, aan onzen weg te zien. Daar, waar de Molenbeek onder den weg doorgaat (door een steenen duiker), niet ver van Schaliehoef, is een zandwasscherij te zien. Hier wordt het gewone vuile zand met het water van het beekje uitgespoeld, gewasschen waarna het helder wit langs de huizen wordt verkocht. Ook vermelden wij hier, dat bij van Koekhoven in den Ouden Tol "ansichtkanten" der omgeving zijn te bekomen, die men in de hulpbus aan zijn huis kan "posten".

Mattemburgh is slechts zelden bewoond. Gelukt het ons den tuinman te spreken, dan zal hij ons wel in de gelegenheid stellen de serre's, met hare prachtige collectie zeldzame planten, eens te bekijken. Voor liefhebbers van jagen is het om te watertanden, als zij uit de bosschen, die de buitenplaats onmiddellijk omgeven, vooral op de weiden even rechts daarvan, met dozijnen konijnen en hazen zich zien vertoonen.

20. Naar Hoogerheide en Ossendrecht.

Villa Mattemburgh.

Ook Lange Teen, een weinig voorbij Mattemburgh, links aan den weg, is ons reeds bekend; daar schuin tegenover is de steenbakkerij van den heer Daverveldt. Hier begint onze weg te dalen tot Korteveen, waar een weg links naar het militaire oefeningsterrein de Woensdrechtse Heide en een rechts naar het station Woensdrecht uitkomen. Wij laten ons niet verlokken door het uithangbord der herberg "Rust wat" en stappen verder. Na eenige minuten hebben wij rechts een prachtig gezicht op het plateau van Woensdrecht en een weinig verder, voorbij de hofstede aan de linkerhand, is weer een weg, de Vinkenbergsche weg, die naar de Woensdrechtsche Heide leidt. Deze weg is vooral in Mei waard bezocht te worden, wegens de vele Lelietjes van Dalen, die ter zijde ervan tusschen het hakhout groeien. De hoogte voorbij dien zijweg is de Vinkenberg, dien wij even beklimmen. Wij genieten hier een prachtig uitzicht: naar 't oosten een mooi golvend terrein, begroeid met naalddhout, waar-

tusschen eenige nette huisjes aardig uitkomen, in het westen Woensdrecht en de Schelde en verscheidene torens van dorpen in Zeeuwsch-Vlaanderen.

Weder afgedaald, keeren wij even een eindje terug, tot de herberg "de Vijver", waar tegenover wij een voetpad inslaan, dat ons rechts van den weg ook op een hoogte brengt, met een heerlijk vergezicht. Langs de Doolstraat dalen wij weer naar den straatweg, om de wandeling voort te zetten. Wij merken op, hoe het terrein rechts allengs omhoog loopt, zoodat wij bij H.M. paal 8, vóór K.M. paal 7 niets meer van Woensdrecht kunnen zien, zelfs niet haar torens. Al voortgaande passeeren wij verder de nieuwgebouwde villa, bewoond door den dokter van Woensdrecht en Hoogerheide en daarna den straatweg van de tramhalte naar Woensdrecht en de Heistraat. Wij stappen het dorp Hoogerheide binnen, één lange straat, aan weerszijden bebouwd met huizen, waaronder opmerkelijk veel herbergen. Van deze kunnen wij het hotel de Kroon in 't bijzonder aanbevelen, vooral omdat het pension aanbiedt voor eenige personen (geen gezinnen).

In het dorp bezichtigen wij de kerk, die in 1900 vergroot is met het achter bijgebouwde gedeelte. Deze kerk is in Gotischen stijl opgetrokken; jammer is het, dat het orgel en 't koor met zulke schreeuwende kleuren zijn beschilderd, dat zij de gansche kerk ontsieren.

Even voorbij de kerk, schuin tegenover de herberg "het Leeuwtje", begint de weg naar Huijbergen, volgens den handwijzer 4,1 K.M. en naar Esschen, 12,7 K.M.

Recht tegenover de herberg is de weg naar Putte, dien wij later, op een wandeling naar de Groote Meeren zullen inslaan.

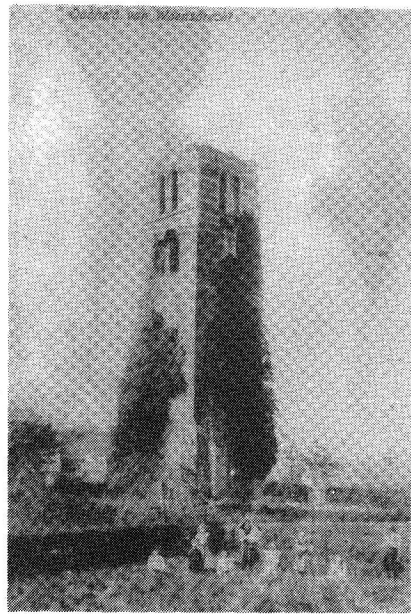
Wij gaan het dorp weer uit, steeds den straatweg volgend, tot daar, waar de tramlijn dezen verlaat en rechts laat liggen. Wij volgen den tramweg, langs mastenbosschen. Aan den eersten viersprong is links een weg naar de Hoo-

gerheidsche Plantage, grenzende aan de Groote Meeren en links een naar den straatweg. Een mooie dreef leidt weer wat verder naar de hoeve Calfsven van den graaf Van Ulens, eertijds een jachthuis van een onzer prinsen. Men heeft van hier een mooi gezicht op den polder en het haventje van Ossendrecht. Nog meer zuidwaarts gaande, zien wij op een hoogte, den Peeberg, het voormalige klooster. Stijl en bouwtrant wijzen op de vroegere bestemming van dit huis. Hier verlaten wij den tramweg en kiezen dien, welke ons geleidelijk oplopend, weldra Ossendrecht doet bereiken, waar wij het hotel-restaurant "de Ketel" binnengaan, om voor de versterking van den inwendigen mensch zorg te dragen. Ossendrecht is een mooi, welvarend dorp, bekend om zijn cichorei- of peekoffiefabrieken en gezocht om zijne schoone, boschrijke omstreken. De ligging toch nabij de Meiduinen en Groote Meeren maakt het tot een aantrekkelijk punt voor den toerist. Eigenaardig is het dat, als de inwoners hier spreken van naar "de stad" gaan, zij daarmee niet bedoelen Bergen op Zoom, maar Antwerpen.

Calfven anno 1900.

Onzen terugtocht vangen wij aan bij de halte van de tram te Ossendrecht, genaamd de Aanwas, om nu over den steenweg onderlangs den Peeberg te gaan, die, daar hij begroeid is met eiken schaarhout niet gemakkelijk is te beklimmen. Op den draai bij den Peeberg is het uiteinde (of het begin) van de heuvelenrij, die zich uitstrekt tot aan Lepelstraat. Een daling in den weg geeft ons een mooi gezicht op die hoogte, met eenige huisjes, 't gehucht Kalfsvan, op den achtergrond. Bij de herberg de Nieuwe Aanleg zijn we weer aan de plaats, waar wij straks zagen, dat de tram den grooten weg verliet. Tot in Hoogerheide houden wij nu al maar den straatweg, maar bij huisje B 210 of voor de Kroon, gaan wij links een weg in naar het Slikgat; op het ons omringende hooge terrein hebben wij mooie vergezichten: op Zeeuwsch-Vlaanderen, de Westerschelde, Ossendrecht en over de polders heen naar België, waar, bij helder weer, de toren der L.V. Kerk te Antwerpen zichtbaar is. Wij dalen zachtjes aan naar Woensdrecht af, een aardig dorpje, met een van binnen net beschilderde kerk en van verre de aandacht trekkende door de ruïne van een alleenstaanden, ouden, stompen toren. Het station ligt nog al op eenigen afstand van het dorp, dicht aan 't eind van de Lange Weg. Van daar kunnen wij per spoor huiswaarts keren. Wij kunnen ook terugkeeren langs den steenweg tot voorbij Slikgat en dan over Nederheide, hetzij door de Doolstraat, hetzij door de

De Stompe Toren ± 1900

Steenstraat, weer op den Antwerpschen straatweg uitkomen. Zonder ons nog meer op te houden, nemen wij van hier per tram of te voet den terugtocht naar Bergen op Zoom aan.

NAAR DE GROOTE MEEREN.

Een tocht naar de "Grooten Meeren" is zóó lonend, dat ieder, die dat uitstapje eenmaal deed, er de aangenaamste herinneringen van bewaart en het bezoek dezer schoone streek, indien hij daartoe in de gelegenheid is, zeker meermalen zal herhalen.

Om er te komen, begeven wij ons per tram naar Hoogerheide, alwaar wij den Putschen steenweg opgaan, tot een 300 M. voorbij mijlpaal 11; daar staat aan den rechterkant een aardig herbergje, Meerzicht genaamd en bewoond door den veldwachter van het landgoed Groote Meer, behoorende aan den baron Alphonse Servais te Antwerpen.

Vóór wij ons uitstapje verder beschrijven, moeten wij eerst eenige opmerkingen maken. Eerstens komen wij er tegen op, dat men het goed Groote Meer steeds hoort bestempelen met den naam Zwarte Meeren. Er zijn geen zwarte Meeren; er is wel een Zwart Ven, doch dat ligt tusschen de Walsche Heide en de Woensdrechtsche Heide. Verder wenschen wij eenige waarschuwingen aan bezoekers van de Groote Meer en andere boschrijke streken te geven. De baron Servais heeft welwillend zijn schoone bezitting opengesteld voor de leden der vereeniging ter bevordering van het vreemdelingenverkeer "de Unie" alhier. Op den voorgrond dient gezet, dat de heer Servais, noch eenig andere eigenaar van buitens of bosschen, verkiest, dat er bij het houden van een pic nic in de bosschen vuur of een spiritus- of eenig ander verwarmingstoestel wordt aangestoken, ter verwarming van eet- of drinkwaren. Dit is ten allen tijde en overal ten strengste verboden

en overtreding wordt met verwijdering en proces-verbaal gestraft. Ook mag men geen papieren, waarin het een of ander gewikkeld is geweest, laten liggen; deze moet men medenemen. Ieder eigenaar vindt het onaangenaam links en rechts in zijn bosschen dergelijke vodden te zien slingeren. Ofschoon het roken niet verboden is, zij men, indien men er rookt - wat wij sterk ontraden - uiterst voorzichtig met sigaar of lucifer. Men bedenke, dat het aan terpentijn rijke dennenhout zeer vatbaar is voor vuur en de dorre dennenaalden op den grond gemakkelijk in brand geraken. Toen eenige jaren geleden een Antwerpsch gezelschap in deze bosschen een dag doorbracht, werd er ook een pic-nic gehouden en stak men daartoe vuur aan. Het noodlottig gevolg was, dat er brand ontstond en eenige hectaren mast verloren gingen. Onmiddellijk werd het verbod van vuur maken uitgevaardigd niet alleen, doch des heeren Servais' landgenooten werd voortaan de toegang tot zijn goederen verboden. Of dit verbod naderhand is ingetrokken, of gewijzigd, kunnen wij niet zeggen. Intusschen bewijst dit feit, dat de eigenaars van bosschen het ernstig meenen met de gestelde bepalingen en voorwaarden. Bovendien is het toch zoo'n groote opoffering niet in de bosschen het rooken na te laten; men heeft dan het dubbele genot den eigenaar ter wille te zijn en de heerlijke dennelucht onvermengd te kunnen inademen. Men werpe ook geen brandende sigaren, eindjes of lucifers zoo maar neer, doch trappe ze in het zand en overdekke ze daarmee goed, zoodat de lucht wordt afgesloten.

Wij waren dan bij den veldwachter aangekomen; we gebruiken eerst hier een verfrissing en vragen verlof het landgoed te mogen bezoeken. Na dit bekomen te hebben, gaan we het hek door, waarop met groote letters "Groote Meer" te lezen staat. Een klinkerweg loopt rechttoe op het hof; daarachter ligt het huis van den bewaker, die ons

Oprijlaan naar landgoed Groote Meer.

toegang kan verschaffen tot de Belvédère op het Zwarte Duin. De man dreunt, als iedere gids, alles op, wat er in den omtrek van dien toren af te zien is. Het Zwarte Duin is een hoogte van $\pm$ 37 M., begroeid met mast. Het uitzicht van deze hoogte en in nog meerdere mate van af de Belvédère, is onbeschrijflijk mooi, vooral bij helder weer. Al de torens van de plaatsen uren in den omtrek, zijn zichtbaar, van Antwerpen af tot Breda toe. De scheepvaart op Ooster- en Westerschelde; dorpen, overal verspreid; bosschen en heidevelden, doen u alle een panorama genieten van ongekeerde grootschheid en schoonheid. Onder u is het Groote Meer, een uitgestrekte waterplas, ter grootte van de stad Bergen op Zoom; aan de andere zijde der hoogte, het Zwalmmoer; links het moerassige Kleine Meer. Overal slingeren zich, als zilveren linten, expresselijk aangelegde wandelpaden over en door begroeide hoogten en laagten. Ver in 't rond strekken zich uit de Staartsche heide (in 't noorden), grenzende aan de Steensche heide met duinen (in 't

O. over de grens); de Kriekelaarsduinen (in 't Z.O.), de Meersche- en de Houtduinen (in 't Z.), de Meidduinen (in 't Z.W.), de Hoogerheidsche Plantage (in 't W. en N.W.) Wolfskluis, Vossenbergh, de Nol- en Biedduinen, de Tooverbergh, hofsteden en landgoederen; terwijl zich op de meeren tal van watervogels ophouden.

Onzen gids komt wel een fooitje toe voor het prachtig uitzicht dat hij ons doet genieten.

Hebben wij nog eenigen tijd door de bosschen gedwaald, dan gaan wij achter het mooie buiten, voorbij de woning van den parkwachter, den binnenweg op en tusschen het Groote en Kleine Meer door, met een paar wendingen, in noordelijke richting door de Putsche baan naar den straatweg, die Hoogerheide met Huijbergen verbindt.

Huijbergen is bekend door zijn groot klooster met onderwijsinrichting; in het klooster is een niet groot, maar tamelijk rijk museum te bezichtigen.

Moede van het wandelen vertoeven wij in het dorp even in den Gouden Leeuw of in de herberg der kinderen Wezenbeek. In de laatste trekt onze aandacht een schilderijtje boven het buffet, voorstellende een man op een ton, met het zonderlinge opschrift: Bakhuis op het vat, daarmee den patroon der wijndrinkers, Bachus, bedoelende. Bij de laatste herberg, tegenover het gemeentehuis, leidt de weg voorbij grenspaal 247 de grens over en komen wij op Belgisch grondgebied, door den Calmpthoutschen hoek, Spillebeek, Moerkant, met links aan den weg een bidkappelletje, dat geen der eenvoudige landbewoners zal passeeren zonder de pet of "klak" te lichten. Tegenover Moerkant is de Esschensche heikant, verderop links de Peerdenhoek, Vreenberghof en Campagne Gihoul en rechts Wezenbeekhof, beide campagnes verbonden door prachtige lanen.

Bijna al de huisjes die wij voorbij komen zijn estaminets, met de meest zonderlinge opschriften. Hoe de bewoners

als herbergier aan den kost komen, is een raadsel, tenzij ze den ganschen dag wederzijdsch bij elkaar gaan buurten.

Over de spoorbaan komen wij in Esschen, dat ons niet veel bijzonders te zien biedt. Het dorp ligt ongeveer 20 minuten van de "statie", van welk grensstation wij per spoor over Roosendaal huiswaarts kunnen keren.

Hebben wij echter een retouw op de tram genomen, en willen wij met deze terugkeeren, dan gaan wij niet van Huijbergen naar Esschen, doch terug in de richting van Hoogerheide. Echter niet rechtstreeks, daar wij eerst nog een uitstapje maken. In noordelijke richting verlaten wij het dorp bij de herberg der kinderen Wezenbeek, en wandelen tot waar de steenweg eindigt.

Wij beklimmen daar de hoogte links, de Overberg (20 M. hoog) genaamd. Ook van hier hebben wij weer een verrukkelijk uitzicht op bosschen en velden, dorpen en hofsteden; overal is iets, wat het oog boeit. Dichtbij is de een weinig lager gelegen Schoelieberg, op welke men zich eveneens met genoeg en neerzet, om van de omringende natuur te genieten.

Eindelijk keeren wij weer terug naar Huijbergen en vandaar over den straatweg westwaarts naar Hoogerheide, waar wij de tram afwachten, om met deze naar Bergen op Zoom terug te keeren.

De beide wandelingen, nrs 20 en 23, komen uit:

"Gids voor Bergen op Zoom en omstreken" ten dienste van Stadgenoot en Vreemdeling.

Met 19 wandelkaarten en 67 illustratiën.

Tweede veel vermeerderde druk.

Bergen op Zoomsche Boek-, Courant en Handelsdrukkerij
Lievevrouwesetraat B 41.

TOPONYMEN UIT DE ZUIDWESTHOEK

De heer H. Thiadens zond ons enkele verklaringen van toponiemen in de Zuidwesthoek toe. Twee ervan plaatsen we in deze aflevering.

DE KROMME WEG TE PUTSESTRAAT IN HET OUDE PUTTE.

W.A. van Ham wees erop, dat aan het rustige leven in het Zuiderkwartier een einde werd gemaakt door de krijgsgesbeurtenissen van 1582-1584 rond Bergen op Zoom en Antwerpen. Woensdrecht, Ossendrecht en Putte geraakten ontvolkt en werden gedeeltelijk afgebrand.

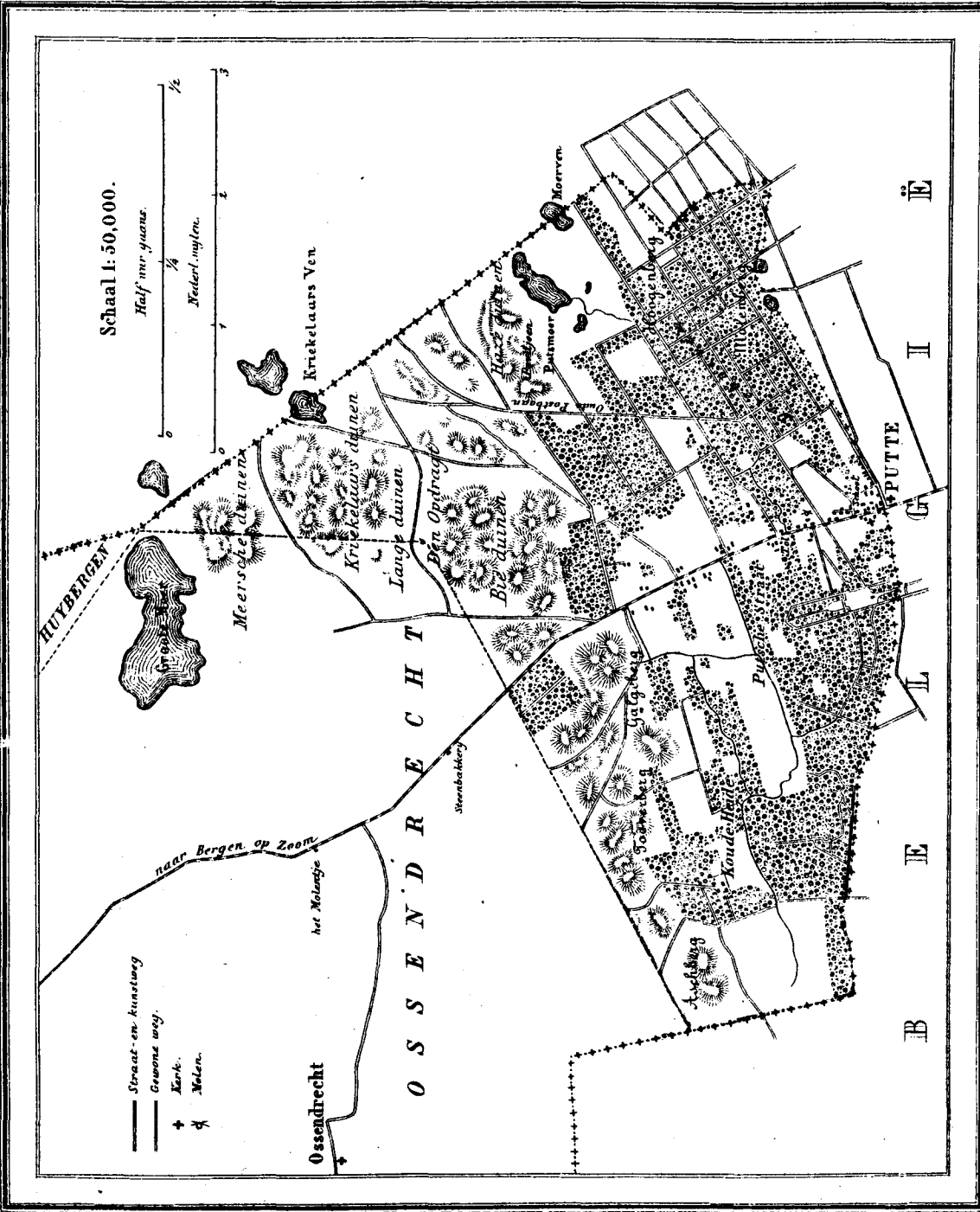
Het oude dorp Putte verdween zelfs geheel en de kern van het nieuwe dorp kwam zuidelijker te liggen. Alleen een perceel, genaamd het "Oude Kerkhof", en een weg, genaamd het "Kerkestraatje", herinnerden nog lange tijd aan de verdwenen nederzetting. (1)

Op zijn schetskaartje van de Putsestraat met het dorp Putte ca 1750 geeft hij noordelijk van Luchtenburg de Postbaan aan.

Op de huidige topografische kaart vinden we de naam Postbaan wat noordelijker. Ze gaat naar De Drie Hoeven en zet zich in noordelijke richting voort als Oude Postbaan naar de Paalberg. De Oude Postbaan en de Postbaan op het kaartje van Van Ham gaan dus voorbij aan het oude Putte. De Oude Postbaan heeft op de huidige topografische kaart een zeer recht verloop zuidelijk van de Verbindingsdreef over de Leuvensche Heide. Op een wat oudere topografische kaart (zie bijgevoegde schets) zien we dat de Noordweg (nr. 1)-Verbindingsdreef (nr. 2) eigenlijk gesneden wordt door een weg komend uit het oude Putte en contact zoekt met de Oude Postbaan. (nr. 3) Een deel hiervan heet

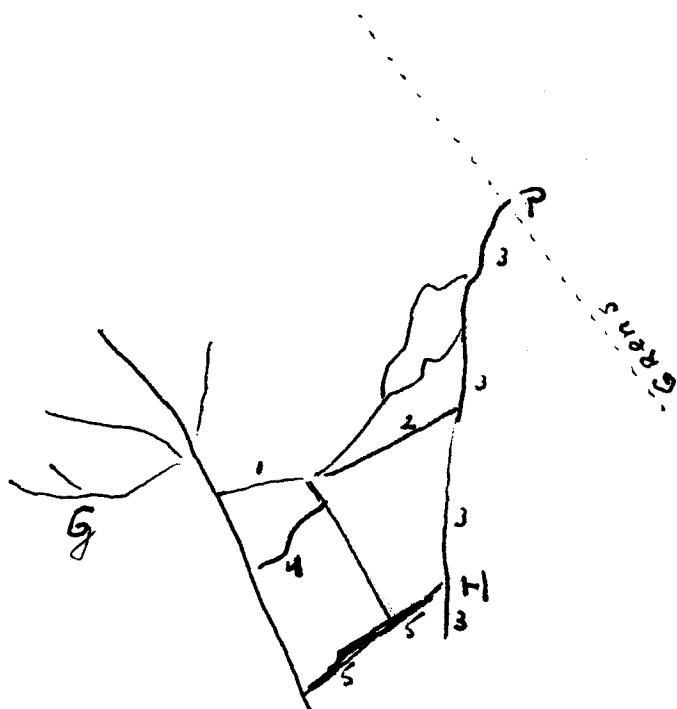
PROVINCIE NOORD-BRABANT.

GEMEENTE PUTTE.

1846 Banders, 9,570 Inwoners.

Uitgave van Hugo Surinjar te Leeuwarden

Schets van wegen te Putsche straat volgens top. kaart 1:50 000.

Bergen op Zoom verkend in 1836 en 1856.

G> Galgenberg

P> Paalberg

H> De Drie Hoeven

1. Noordweg

2. Verbindingsdreef

3. Oude Postbaan

4. Kromme Weg

5. Postbaan

Kromme Weg (nr. 4). Het ziet er dan ook naar uit, dat de Oude Postbaan over de Leuvensche Heide naar het huidige centrum van Putte ontstond na 1600, toen het nieuwe Putte zijn zwaartepunt kreeg omtrent de grens.

Tot het oude Putte als herinneringsrelict reken ik dus, behalve het door Van Ham genoemde perceel het Oude Kerkhof en het Kerkestraatje, ook de Kromme weg en uiteraard de Galgenberg, die nu zover aflight van het huidige Putte.

BRONNEN:

1. W.A. van Ham: Grenswachter der Markiezaatsdorpen, in: De Ghulden Roos, nr. 32, 1972, pag. 17.

Boxtel, 1 oktober 1990.

Drs. H.J.M. Thiadens.

OP ZOEK NAAR DE OUDSTE NAAM VAN DE HEILOOP TE OSSENDRECHT.

De Westbrabantse Zoom of steilrand kent veel korte, min of meer oost-west verlopende, dalen. Te Ossendrecht is het Heiloodal daar een voorbeeld van.

Op de kaart van de gemeente Ossendrecht, voorkomend in de gemeente-atlas uit 1865 van J. Kuyper, vinden we de Heilooop aangegeven tussen het Moseven en de Aanwas.

Op de topografische kaart van Ossendrecht, Zandvliet, Putte, schaal 1:25 000 (opgenomen in de Grote Provincie-atlas van 1990, Groningen) ziet men, lettend op de hoogtelijnen, de Heilooop gebruik maken van een natuurlijk dal, dat stroomafwaarts van het Wassche Ven is ingesneden in het landschap.

De Dorpsstraat van Ossendrecht ligt op de linkerdalhellings en men kijkt van daaruit over het dal heen naar de hoogten van de Peeberg (onderdeel van De Berg) en de Pottenbergen. Genoemd dal is een zijdal van de Schelde. Vanaf de Schelde kon men dus deze steilrand, en wat we nu Ossendrecht noemen, bereiken. We mogen aannemen dat deze waterverbinding een naam heeft gehad en dat deze naam eens een andere was dan Heilooop.

Ossendrecht heette in 812 Osne en De Vries meent: "misschien steekt hierin de PN (persoonsnaam) Osse, vleinaam bij namen als Osmund, Osgêr (1)".

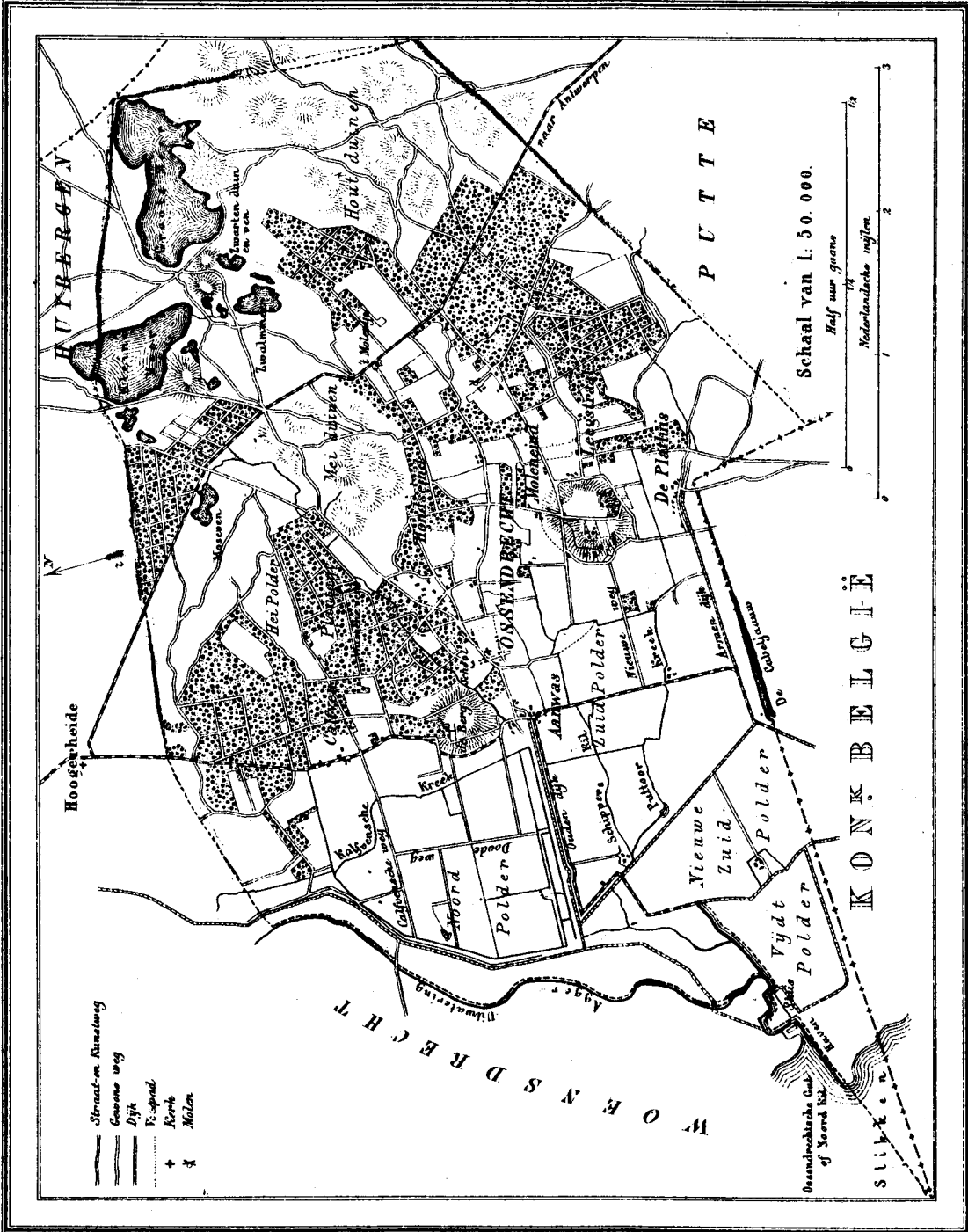
Loop in Heilooop is een algemeen voorkomende waternaam, die eigenlijk al duidelijk maakt dat we er vanuit kunnen gaan, dat er een andere of meerdere andere namen aan vooraf zijn gegaan.

Kortom, toen Ossendrecht in 812 nog Osne heette, kon dat water geen Heilooop heten. Nu is het een bekend verschijnsel, dat veelal waternamen overgaan op hetgeen er langs het water ligt, waarna dat water een andere, meer algemene naam krijgt.

Zo kennen we, om een voorbeeld te noemen, Oostel-, Wes-

PROVINCIE NOORDBRABANT.

GEMEENTE OSSENDRACHT.

1867.

3042 Buxters. 1600 Ineeners.

Uitgave van Hugo Suringar te Leeuwarden

tel- en Middelbeers aan de Beerze, terwijl deze water-naam vervangen werd door de nieuwere, algemene benaming: de Stroom.

Een oudere naam voor de Loop in Oerle was: de Vlut (de Vleut). Toen deze waternaam was overgedragen op het gehucht, kreeg het watertje de nieuwe, algemene benaming: de Loop (de Leup).

De vraag rijst dus of Osne anno 812 een waternaam kan zijn, d.w.z. een oudere naam voor de Heilloop. Het "misschien" van De Vries laat toe dat we proberen een andere verklaring voor Osne te geven dan te denken aan een persoonsnaam. Nu kennen we Osne niet elders als een waternaam, maar Diessen, een dorp zuidelijk van Hilvarenbeek aan de Reuzel, eens aan de Dieze, heette in 712 Deosne en Diesne en in 726 Diosna en in de Frankische tijd Deusone, waarbij men uitgaat van een oudgermaanse waternaam Deuson (2).

De naam van Diessen, in 712 Deosne, gaat dus terug op een waternaam.

De Heilloop te Ossendrecht kan dus eens Deosne geheten hebben. De naam ging over op de nederzetting erlangs en men liet "de" in Deosne weg, omdat men de naam (een religieuze naam) niet meer begreep. Mogelijk zag men er slechts een lidwoord in.

De oudere vormen van Oss (plaats in Noord-Brabant) zijn: Ohseno en Osne, die volgens De Vries (3) kunnen wijzen op een afleiding van het Germaanse Ohso="os". In de Salische wetten komt voor: Mallobergium Ohseno, dit is de malberg der ossen, d.w.z. der ossenweiders.

Men kan dus zeggen dat het ook mogelijk is, dat men van de waternaam Deosne Osne overnam, omdat men dat woord begreep. De betekenis Os zet zich dan voort in Ossendrecht. Drecht duidt op een overzetveer of op een water dat men bevaren moet, omdat de vaste bodem ontbreekt(4). Werd drecht de benaming van het bevaarbare deel van de Heilloop tot de Schelde? Was er ooit een haventje onder

aan de Berg te Ossendrecht?

Tussen Osne in 812 en het optreden van de naam Ossendrecht moet er iets belangrijks gebeurd zijn. Duidt de naamsverandering op een intensievere bemoeienis van Ossendrecht met de Schelde? Werd het opgenomen in het handelsverkeer? Als Osne te maken heeft met een waternaam, dus met het dal van de Heilooop, dan is het niet ondenkbaar dat Osne gelegen heeft op de rechteroever. Het dal laat immers de Heilooop vlak langs de hoogten van Peeberg (de Berg) en Pottenbergen gaan. De afstand van de Heilooop tot de Dorpsstraat is immers groter dan de afstand van de Heilooop in noordelijke richting tot een zelfde hoogte als de Dorpsstraat. Het zwaartepunt van een dorp kan zich verplaatsen. Duidt de overgang van Osne op Ossendrecht op een verplaatsing? Duidt Potten in Pottenbergen op oude grafvelden?

Het Wassche Ven wijst op het wassen van de schapen.

Dit ven en ook de Schapendreef wijzen op activiteiten noordelijk van het Heilooopdal. Vanaf de Peeberg heeft men uitzicht op de Scheldevlakte.

Ik ben me bewust dat ik door dit artikel meer vragen oproep dan ik kan beantwoorden. Mogelijk zet het aan tot verder onderzoek.

NOTEN:

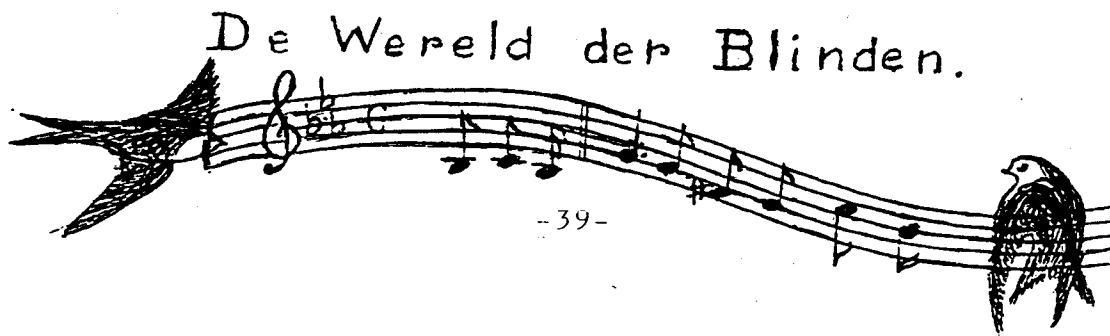
1. Dr. J. de Vries, Woordenboek der Noord- en Zuidnederlandse Plaatsnamen. Utrecht, 1962, Aula 85, blz. 120.
2. A.P. de Bont, Dialekt van Kempenland, deel III, Assen 1969, p. 143 Diessen(n).
3. Dr. J. de Vries, Etymologisch Woordenboek, Utrecht 1959, p. 181.
4. Atlas van Nederland 1963-1977, Dialecten en Naamkunde X-2: opmerkingen over "drecht".

Verder zijn gebruikt: De kaart van de gemeente Ossendrecht in de Gemeente-atlas van provincie Noord-Brabant 1865 van J. Kuyper en de Topografische kaart, schaal 1:25 000, voorkomend in de Grote Provincie Atlas, Wolters-Noordhoff, Groningen 1990, kaart 94: Ossendrecht, Zandvliet, Putte.

Boxtel, 29 augustus 1990.

Drs. H. Thiadens.

In het begin van de dertiger jaren, dus zestig jaar geleden, heb ik dit lied van buiten geleerd.

Ik ging regelmatig bij onze bejaarde burens Jan Verresen en Johanna Wircx 's avonds op visite als zij hun zeer gewaardeerd grammofoonplaatje op hun phonograaf afspeelden.

Dit lied over de blinden heeft altijd een grote indruk op me gemaakt. Toen ik het dan ook van buiten kende, heb ik het direkt opgeschreven en zorgvuldig bewaard, opdat het voor de toekomst niet verloren zou gaan.

Tijdens de oorlog, in 1942, heb ik met enkele kennissen in de vakantie per fiets een bezoek gebracht aan het Blinden-Instituut te Grave. Wij waren vol bewondering voor deze mensen en hun prestaties.

Enige tijd geleden hebben we met onze zangclub van de Heemkundekring dit lied ingestudeerd en zullen dit gaarne bij een van onze volgende bijeenkomsten ten gehore brengen.

Om een goed oud gebruik in ere te herstellen, hebben wij dit lied in zijn geheel, tekst en muziek, voor de Tijding aangeboden. Wij hopen dat er veel heemkunde-vrienden kennis van zullen nemen en tevens, dat we zeer zeker deze groep mensen in de maatschappij niet mogen vergeten.

Ossendrecht, februari 1987, D. en A. Hugens-Verbrugge.

DE WERELD DER BLINDEN

1. Ik zie rondom mij enkel ziende ogen
Genietend van het kost'lijk levenslicht.
Er zijn er reine die nog nooit bedrogen
En kijken stralend uit een lief gezicht.
Als al die ogen zich een wijle richten
Naar 't rijk der blinden, naar die donk're nacht,
Zal er bij elk een glans van mēelij lichten,
Want daarbij wordt de hardste blik nog zacht.

De wereld der Blinden

andantino *ten.*

Ik zie rond-om mij enkel ziende

o-gen, ge-nie-tend van het kost-lijk le-vens-licht, En zijn an

rei-ne die nog nooit be-dro-gen, En kij-ken stra-land

uit een lief ge-zicht, als dan die o-gen zich een wijfe

rich-ten maart rijk der blind-en, maar die donkre macht,

zal er bij elk een glans van mee-bij lich-ten, want

daar-bij wordt de hand-ste blik nog zacht

Refrein:

Er is nog'n rijk van de eeu-wi-ge nacht. Waar tas-

tend zijn weg men moet vin-den. Waar men te-ver-

seefs maar wat zon-ne-licht smacht, Dat is de

we-reld der blind-en.

De wereld der Blinden

andantino *ten.*

Ik zie rond-om mij enkel zien-de

o-gen, ge-nie-tens aan het kost-lijk le-vens-licht, En zijn er

rei-ne die nog nooit be-dro-gen, En kij-ken stra-land

uit een lief ge-zicht, Als dan die o-gen zich een wijfe

rich-ten maart rijk der blind-en, maar die donkre nacht,

zal er bij elk een glans van mee-bij lich-ten, want

daar-bij wordt de hand-ste blik nog zacht

Er is nog'n rijk van de eeu-wi-ge nacht, Waar tas-

tend zijn weg men moet vin-den. Waar men te-ver-

seefs maar wat zon-ne-licht smacht, Dat is de

we-reld der blind-en.

Refrein:

Er is nog een rijk van de eeuwige nacht,
Waar tastend zijn weg men moet vinden;
Waar men tevergeefs naar wat zonnelicht smacht,
Dat is de wereld der blinden.

2. Denkt U eens in die hel van blind geboren,
Die duistere wereld, zwarter nog dan inkt.
Men voelt zich in die ruimte gans verloren
Geen leidsman is er, dan het fijn instinct.
Geen zonlicht ziet men, nooit het sterreflonker
Van schone bloemen is er slechts de geur.
Voor d'arme blinde is het eeuwig donker.
Kent geen gelaat, geen glans, geen enk'le kleur.

Refrein:

Hij leeft in het rijk van de eeuwige nacht,
Waar tastend zijn weg men moet vinden:
Waar men tevergeefs naar het zonnelicht smacht,
Daar in de wereld der blinden.

3. Wanneer een moeder met haar lieve ogen
Vol deernis neer ziet op haar blinde pop,
Dan ziet hij 't niet, maar wordt toch diep bewogen.
Hij voelt het wel aan moeders harteklop.
En als het blinde kindje moet gaan slapen,
Ze zacht hem nederlegt in 't kleine bed,
Dan hoort hij ook veel eer dan broer of zuster
't Bekend geluidje van z'n vaders tred.

Refrein:

Hij hoort in het rijk van de eeuwige nacht,
Waar tastend zijn weg men moet vinden;
Elk zuchtje van liefde, wat men hem daar bracht,
Dat is het voorrecht der blinden.

4. Zij leven enkel in het rijk der klanken.
Als zonlicht is voor hen een symphonie.
Voor deze gave mag men God nog danken.
Hun kleur is klank, hun licht is melodie.
En hoog daarboven ziet de goede Vader
Vol zachtheid neer met goddelijk medelij.
Hij voelt zich tot de blinde mensen nader,
De dode ogen zijn hem 't meest nabij.

Refrein:

Hij waakt in 't rijk van de eeuwige nacht,
Waar tastend zijn weg men moet vinden;
Waar men zo geduldig op 't hemellicht wacht.
God is beschermer der blinden.

(Genoteerd door D. en A. Hugens-Verbrugge.)

GENEALOGISCHE KRONIEK

door Marcel Moors.

(Zie inleiding Tijding 1992-2, blz. 47.)

ADAN

Hendrik geb. te Jodoigne (20 km Z.O. van Leuven, B.). Overl.
17.11.1795 te Wouw, landmeter,
huwde: Cornelia Uitdewilligen, geb. te Heerle.
Kinderen: Emanuel Jacob * 1777.

zoon Emanuel Jacob, geb. 30.6.1777 Wouw, arts
huwde 3.6.1805 Wouw Johanna Coppens, geb. 16.5.1784 Wouw,
overl. 9.7.1814 Steenbergen, titel "Vrouwe", dochter
van Cornelius Coppens, geb. te Wouw en Johanna Hagens
geb. te Wouw.
huwde voor de tweede maal 16.10.1819 Steenbergen Elisabeth
van Overveld, geb. 5.10.1796 Steenbergen, dochter
van Huibrecht van Overveld, geb. Wouw en Maria Lanen,
geb. te Steenbergen.
Kinderen: Hendrik Andries * 1821.

zoon Hendrik Andries, geb. 29.12.1821 Steenbergen, overl. 30.5.1877
Putte, gemeentesecretaris
huwde 30.8.1852 Ossendrecht Johanna Melsen, geb. 14.3.1828
Ossendrecht, overl. 4.11.1905 Roosendaal, dochter
van Antonie Melsen, geb. Ossendrecht en Allegonda
van den Eijnden, geb. Ossendrecht.
Kinderen: Emanuel Jacobus Henricus * 1853, Antonius
Wilhelmus * 1854, Augustinus Johannes Alphonsus
* 1856, Virginia Isabella Maria Elisabeth * 1859,
Celestina Johanna Maria Francisca * 1861, Johannes
Baptista Maria Emilius * 1864, Petrus Johannes Corne-
lis Emilius * 1865, Adriana Petronella Maria Horten-
sia * 1867.

zoon Emanuel Jacobus Henricus, geb. 30.7.1853 Ossendrecht, huis-
nummer C 7, overl. 3.7.1942 Ossendrecht, administra-
teur-gemeentesecretaris
huwde Maria Ludovica Sophia Charlotte Reijniers, geb.
31.3.1864 Boom (B), overl. 19.11.1916 Ossendrecht,
dochter van Johannes Franciscus Carolus Reijniers en
Maria Constantia van Reeth.
Kinderen: Constantia Henriette Johanna Maria * 1888,
Henrietta Maria Antonetta Emilia * 1890, Augustina Ce-
lestina Emma Maria * 1894 en Virginia Polydora Horten-
sia Maria * 1895.

dochter Constantia Henriette Johanna Maria, geb. 10.6.1888 Ossen-
drecht, ongehuwd.

Bij de in 1947 gehouden volkstelling kwam de naam Adan als volgt voor:

In de provincie Groningen:	Nieuweschans	3x
In de provincie Gelderland:	Arnhem	2x
	Aalten	1x
	Rheden	1x
In de provincie Utrecht:	De Bilt	1x
	Jutphaas	3x
In de provincie Noord-Holland:	Amsterdam	12x
	Hilversum	1x
In de provincie Zuid-Holland:	Rotterdam	1x
In de provincie Noord-Brabant:	Eindhoven	1x
	Bergen op Zoom	2x
	Oeffelt	1x
	Ossendrecht	3x
	Roosendaal	26x
	Vught	1x
In de provincie Limburg	Maastricht	3x

BRONNEN:

Doop-trouw- en begraafboeken van vóór 1811.

Geboorte-, Huwelijks- en Overlijdensregisters Burgerlijke Stand vanaf + 1811.

Bevolkingsregisters vanaf + 1830.

Streekarchieven Zevenbergen, Etten-Leur, Prinsenbeek, Oosterhout, Heusden, Eindhoven.

Gemeente-archieven Bergen op Zoom, Roosendaal, Breda, Rucphen, Tilburg, 's-Hertogenbosch, Rotterdam, 's-Gravenhage.

Gemeente-archieven Antwerpen, Essen, Kalmthout, Wuustwezel.

Rijksarchieven 's-Hertogenbosch, Middelburg, 's-Gravenhage.

Rijksarchieven Antwerpen, Gent.

Centraal Bureau voor Genealogie, 's-Gravenhage.

Frans Buijsen, "Familie Van den Bergh 1660-1800".

Nederlands Repertorium van Familienamen, Meertens Instituut voor Dialectologie, Amsterdam.

VAN DEN BERGH

- Siardus Lucas, geb. 11.11.1653 Essen (B), overl. 25.5.1720
Essen (B)
huwde 28.6.1678 Maria Simons, geb. 25.4.1655 Essen (B),
overl. 26.1.1735 Essen (B), dochter van Sebastianus
Simons en Dimphna Mutsaerts.
Kinderen: Dingeman Siardus * 1680.
- zoon Dingeman Siardus, geb. 23.11.1680 Essen (B), overl. 13.3.1751
Essen (B)
huwde 10.11.1703 Huijbergen Gertrudis Oerlemans (Hoedelmans)
geb. 5.1.1686 Huijbergen, dochter van Cornely Oerle-
mans en Margaretha Nuyten.
Kinderen: Siardus Dingeman * 1721.
- zoon Siardus Dingeman, geb. 10.11.1721 Essen (B)
huwde 1.5.1751 Essen (B) Catharina Stuijts, geb. 14.5.1726
Wuustwezel (B), overl. 22.10.1779 Huijbergen.
huwde voor de tweede keer 28.6.1786 Zundert Antonetta Mut-
saerts, weduwe van Adriaan Cools, dochter van Corne-
lis Mutsaerts en Cornelia Dielissen.
Kinderen: uit het eerste huwelijk: Cornelium * 1763.
- zoon Cornelium, geb. 13.12.1763 Huijbergen-Moerkant, overl. 12.2.
1841 Ossendrecht, arbeider
huwde 14.4.1792 Ossendrecht Henrica Hoeks, geb. 7.6.1768
Ossendrecht, overl. 9.6.1820 Ossendrecht, arbeidster,
dochter van Petrus Hoeks, geb. Ossendrecht en Johanna
Catharina Weijne, geb. Beirendrecht (B).
Kinderen: Pieter * 1793.
- zoon Pieter geb. 25.10.1793 Ossendrecht, overl. 25.9.1846 Ossen-
drecht, arbeider,
huwde 8.1.1822 Ossendrecht Maria Catharina Theuns, geb.
25.12.1794 Beirendrecht (B), overl. 24.11.1865 Os-
sendrecht, arbeidster-dagloonster, dochter van
Cornelis Theuns en Anna Catharina Matthijssens.
Kinderen: Cornelis * 1823.
- zoon Cornelis geb. 18.3.1823 Ossendrecht, overl. 29.5.1883 Ossen-
drecht, arbeider-boswachter,
huwde 8.4.1850 Ossendrecht Anna Cornelia van Oevelen,
geb. 19.9.1821 Ossendrecht, overl. 25.2.1904 Woens-
drecht, arbeidster, dochter van Adriaan van Oevelen,
geb. Ossendrecht, arbeider en Johanna Peters, geb.
Ossendrecht, arbeidster.
Kinderen: Maria * 1847 , Rochus * 13.5.1853, Adria-
nus * 1856.
- zoon Rochus geb. 13.5.1853 Ossendrecht, huisnr. D 57, overl.
25.12.1925 Woensdrecht, molenaarsknecht, herbergier
en koopman,

huwde 3.5.1878 Woensdrecht Maria Catharina de Vreng, geb. 7.1.1856 Woensdrecht, huisnr. A 92, overl. 27.11.1920 Woensdrecht, arbeidster, dochter van Pieter Jan de Vreng, geb. Woensdrecht, arbeider en Maria Catharina Pals, geb. Woensdrecht, arbeidster.
Kinderen: Catharina * 1879, Petrus * 1881, Philomena Cornelia * 1883, Maria Louisa * 1885, Desiderius * 1887, Jacobus Cornelis * 1889, Ludovicus * 1890, Polydorus * 1892, Constantinus * 1895, Victor * 1896 en Willem * 1900.

zoon Desiderius, genaamd Henri, geb. 11.6.1887 Ossendrecht, grond- en polderwerker,

huwde 21.4.1909 Woensdrecht Johanna Pals, geb. 29.10.1887 Ossendrecht, dochter van Ludovicus Pals, geb. Woensdrecht, havenarbeider en Aloysia Machielsen, geb. Ossendrecht.
Kinderen: Godertus * 1909, Ludovicus * 1910, Jacobus Alphonsus * 1912, Cornelia * 1915, Egidius * 1916, Maria Johanna * 1918, Louisa Maria * 1918 en Adrianus Cornelius * 1922.

zoon Egidius geb. 1.10.1916 Woensdrecht, landarbeider,
huwde 2.2.1937 Woensdrecht Leonia Bastiaansen, geb. 4.7.1918 Woensdrecht, dochter van Jacobus Bastiaansen geb. Woensdrecht, fabrieksarbeider en Maria Louisa Senesel, geb. Nieuwer-Amstel.

Het voorkomen van de naam Van den Bergh tijdens de volkstelling in 1947 is zo omvangrijk, dat publicatie achterwege blijft.

COSIJN

Hendrik Johannes afkomstig van Chatelineau (B) bij Charleroi,
schrijnwerker,
huwde Wilhelmina Catharina Sweert.
Kinderen: Servaas Adriaan * 1826.

zoon Servaas Adriaan, geb. 29.1.1826 Ath (B) (bij Geraardsbergen),
overl. 15.9.1895 Breda, directeur ijzergieterij,
huwde 28.4.1853 Bergen op Zoom Maria Anna Proost, geb.
4.9.1826 Bergen op Zoom, overl. 18.12.1915 Breda,
naaister, dochter van Adrianus Proost, geb. Bergen
op Zoom, schoenmaker en Cornelia Peeters, geb. Ber-
gen op Zoom.
Kinderen: Hendrik Johannes * 1854, Celestin Gervais
* 1856, Josepha Maria Wilhelmina * 1859 en Eugène
Pierre * 1867.

zoon Celestin Gervais, geb. 30.10.1856 Bergen op Zoom, Molenstraat,
overl. 20.10.1937 Breda, smid, fabrikant, ijzergieter,
handelsreiziger
huwde Maria Cornelia Hogaers, geb. 4.7.1849 Zundert, overl.
26.6.1886 Breda, dochter van Franciscus Hogaers, geb.
te Zundert, smid en Anna Maria van den Broek, geb.
te Zundert, landbouwster.
huwde voor de tweede keer 1.6.1891 Bergen op Zoom Catha-
rina Johanna Hanssen, geb. 25.4.1864 Bergen op Zoom,
Korenmarktstraat, dochter van Pieter Hendrik Hanssen,
geb. Bergen op Zoom, kleermaker, en Adriana Verbaa-
rendse, geb. Tholen.
Kinderen: Adrien Servais Pierre * 1892, Henricus
Johannes Celestinus * 1896, Pierre Hendricus Huber-
tus * 1898, Martinus Johannes * 1900, Marie Eugenie
Johanna * 1902, Celestin Gervais * 1904 en Johanna
Adriana Maria * 1907.

zoon Martinus Johannes, geb. 30.8.1900 Breda; komend van Stoppel-
dijk kapelaan te Hoogerheide van 1932 tot 1952.

Bij de in 1947 gehouden volkstelling kwam de naam Cosijn
als volgt voor:

In de provincie Gelderland:	Culemborg	1x
	Gameren	1x
	Nijmegen	2x
	Zaltbommel	7x
In de provincie Utrecht:	Utrecht	1x
	Maarsseveen	5x
	Maartensdijk	1x
	Zeist	2x
In de provincie Zeeland:	Middelburg	34x
In de provincie Limburg:	Geleen	1x

In de provincie Zuid-Holland:	's-Gravenhage	5x
	Dordrecht	1x
	Gouda	2x
	Oegstgeest	7x
	Schiedam	2x
	Voorschoten	2x
	Wassenaar	1x
In de provincie Noord-Holland:	Amsterdam	2x
	Haarlem	1x
In de provincie Noord-Brabant:	Bergen op Zoom	9x
	Breda	36x
	Tilburg	7x
	Woensdrecht	1x

CUYPERS

Petrus

huwde 6.6.1727 Hoeven (NB) Maria Anna van Wijtvliecht.
Kinderen: Cornelis Franciscus * 1728.

zoon Cornelis Franciscus, geb. 27.5.1728 Hoeven

huwde Isabella Jacoba Eijmberts, geb. 12.2.1735 Bergen
op Zoom, overl. 1781, dochter van Theodorus Eijm-
berts en Johanna Lucia Francisca Bierstekers.
Kinderen: Maria A.J. * ?, zoon?, zoon?, Petrus
Josephus * 1763.

zoon Petrus Josephus, geb. 11.4.1763 Oudenbosch, overl. 18.12.

1844 Bergen op Zoom, overheidsfunctionaris, ont-
vangt verschillende onderscheidingen, 1795 burge-
meester van Oudenbosch, 1796 Staatsraad Bataafse
Republiek, benoemd door koning Lodewijk Napoleon,
1807 koopt de eerder (1747) door oorlog verwoeste
boerderij "Mussepot" (waar later de villa Mattemburgh)
1814 lid van de Staten van Brabant, benoemd door
koning Willem I, 1819 burgemeester van Bergen op
Zoom samen met twee andere burgemeesters,
1824 - 1836 enige burgemeester van Bergen op Zoom,

huwde 8.11.1797 Oudenbosch Maria Elisabeth Theresia van
Mattemburgh, geb. 16.10 1773 Bergen op Zoom, overl.
23.12.1850 Bergen op Zoom, kind uit een ambtenaren-
geslacht uit Leuven (B), genoemd naar polder Mattem-
burgh 1526 Nieuw Vossemeer. De vriendschap met de
paters Wilhelmiëten uit Huijbergen is de oorzaak van
de connectie van de familie Cuypers met Huijbergen.
Dochter van Petrus Christophorus Mattemburgh, geb.
te Oudenbosch en Angela Maria Josepha de Villegas,
geb. te Antwerpen(B).
Kinderen: Eduardus C.P.J. *?, Carolus F.J.A. *?,
Isabella A.J.C. *?, Henriette F.C.M. *?, Antonius
P.P.G. *? en Cornelius Ludovicus Antonius * 1799.

zoon Cornelius Ludovicus Antonius, geb. 15.8.1799 Bergen op Zoom,
overl. 30.3.1884 Brussel, particulier grondeigenaar,
ambachtsheer Grijsoord en Klinkerland,

huwde 18.9.1839 Halsteren Adriana Hips, geb. 10.2.1817
Halsteren, Auvergnepolder, overl. 25.9.1899 Brussel,
dochter van Jan Hips, geb. te Zandvliet (B), land-
bouwer-herbergier en Catharina Schroons, geb. te
Halsteren.
Kinderen: Louisa Napoleon Désirée * 1840 en Aymon
Louis Napoleon * 1842.

zoon Aymon Louis Napoleon, geb. 23.2.1842 Antwerpen, overl. 16.3.
1939 Brussel

huwde 1903 Aalst (B) Victoria Marie Melanie Louise Hen-
riette de Bagenrieux, geb. 27.1.1874 Brussel-St.-
Gilles, overl. 22.9.1909 Woensdrecht, wonende te
Brussel, dochter van Auguste Charles Victor de

Bagenrieux en Marie Jeanne Philomène Alexis de Villegas.

Kinderen: Marie Louise Jeanne Adrienne * 1905 en Petrus Cornelius Augustinus Louis * 1906.

zoon Petrus Cornelius Augustinus Louis, geb. 5.5.1906 Brussel, overl. 20.12.1913 Brussel.

dochter Marie Louise Jeanne Adrienne, geb. 15.1.1905 Brussel, overl. 29.5.1967 Woensdrecht. Zij werd bij haar huwelijk Française en is de laatste Vrouwe van Mattemburgh. Bij haar overlijden was zij eigenaresse van 1256 ha land.

huwde 27.4.1939 Escrignelles (F) Jacques Marie Louis Henri Gislain Pelletier, Graaf de Chambure, geb. 5.5.1899 Brussel-Ixelles, overl. 9.6.1982 Woensdrecht, officier in het Franse leger.
Kinderen: geen.

Bij de in 1947 gehouden volkstelling kwam de naam Cuypers als volgt voor:

In de provincie Groningen:	Groningen	1x
In de provincie Friesland:	Harlingen	8x
In de provincie Drente:	Norg	1x
In de provincie Overijssel:	Haaksbergen	1x
	Kampen	2x
In de provincie Gelderland:	Arnhem	2x
	Apeldoorn	1x
	Culemborg	1x
	Druten	1x
	Ede	1x
	Nijmegen	27x
	Voorst	1x
	Wisch	1x
In de provincie Utrecht:	Utrecht	11x
	Loosdrecht	1x
	Maarsseveen	1x
	Maartensdijk	1x
In de provincie Noord-Holland:	Amsterdam	34x
	Haarlem	1x
	Alkmaar	5x
	Egmond aan Zee	2x
	Graft	2x
	Heemstede	6x
	Den Helder	1x
	Hilversum	10x
	Velzen	1x

In de provincie Zuid-Holland:	's-Gravenhage	17x
	Rotterdam	11x
	Capelle a/d IJssel	1x
	Delft	1x
	Voorburg	5x
In de provincie Zeeland:	Goes	1x
In de provincie Noord-Brabant:	Eindhoven	39x
	Aarle-Rixtel	1x
	Asten	12x
	Baarle-Nassau	1x
	Bakel	2x
	Beers	3x
	Bergeijk	40x
	Best	1x
	Boekel	1x
	Boxmeer	1x
	Breda	3x
	Budel	4x
	Cuijk	10x
	Deurne	15x
	Eersel	8x
	Geldrop	1x
	Gemert	1x
	Grave	1x
	Haaren	1x
	Helmond	19x
	's-Hertogenbosch	1x
	Hoogeloon	1x
	Luijksgestel	9x
	Maarheeze	1x
	Mill	4x
	Nistelrode	26x
	Nuenen	2x
	Oirschot	1x
	Oisterwijk	2x
	Oploo	8x
	Ossendrecht	1x
	Roosendaal	1x
	Rosmalen	2x
	Tilburg	66x
	Uden	1x
	Valkenswaard	41x
	Veldhoven	8x
	Vierlingsbeek	16x
	Vught	4x
	Waalwijk	15x
	Wanroij	9x
	Woensdrecht	1x
	Zundert	1x

In de provincie Limburg:

Maastricht	74x	Amby	1x
Arcen en Velden	6x	Baexem	22x
Beegden	1x	Beek	13x
Beesel	18x	Belfeld	10x
Bergen	33x	Borgharen	1x
Born	6x	Brunssum	18x
Echt	191x	Eijgelshoven	4x
Eijsden	1x	Geleen	55x
Gennep	4x	Geulle	8x
Grathem	8x	Grevenbicht	3x
Grubbenvorst	18x	Haelen	2x
Heel en Panheel	12x	Heer	1x
Heerlen	53x	Helden	50x
Herten	15x	Heythuysen	2x
Hoensbroek	7x	Horn	8x
Horst	10x	Hunsel	19x
Jabeek	12x	Kerkrade	12x
Kessel	1x	Limbricht	1x
Luine	19x	Maasbracht	7x
Maasniel	2x	Meerlo	2x
Meerssen	2x	Melick en Herken- bosch	6x
Meijel	8x	Mook	2x
Montfort	6x	Nederweert	36x
Munstergeleen	8x	Nieuwenhagen	1x
Neer	12x	St.-Odiliënberg	15x
Nuth	20x	Posterholt	70x
Ottersum	7x	Roggel	3x
Roermond	49x	Schaesberg	8x
Roosteren	1x	Schinveld	8x
Schinnen	65x	Simpelveld	6x
Sevenum	13x	Spaubeek	5x
Sittard	25x	Susteren	9x
Stevensweert	41x	Tegelen	19x
Swalmen	2x	Ubach over Worms	2x
Thorn	22x	Vaals	3x
Urmond	8x	Venlo	62x
Valkenburg	8x	Vlodrop	26x
Venraij	7x	Weert	49x
Wanssum	10x		
Wessem	5x		

Bij de volkstelling van 1947 kwam de familienaam

HOogerheide

als volgt voor:

In de provincie Gelderland:

Arnhem	4x	Ermelo	1x
Nijmegen	1x		

In de provincie Utrecht:

Utrecht	1x	Mijdrecht	1x
---------	----	-----------	----

In de provincie Noord-Holland:

Aalsmeer	1x	Anna Paulowna	2x
Haarlemmermeer	2x	Heerhugowaard	3x
Huizen	1x	Koedijk	1x
Schermerhorn	1x	Texel	25x
Amsterdam	4x		

In de provincie Zuid-Holland:

Leiden	1x	Lisse	2x
Rhoon	1x	Schiedam	1x
Wassenaar	1x	's-Gravenhage	34x
Rotterdam	23x		

In de provincie Zeeland:

Middelburg	7x	Bruinisse	13x
Goes	6x	's-Heer Arendskerke	1x
Kortgene	50x	Krabbendijke	3x
Kruiningen	6x	Oost- en West-Souburg	2x
Vlissingen	1x	Wemeldinge	7x
Wissekerke	10x	Wolphaartsdijk	1x

In de provincie Noord-Brabant:

Bergen op Zoom	3x	Breda	2x
----------------	----	-------	----

De afleidingen: HOogerheijden - Hogerheide - Hogerheijde en HOogerheiden als volgt:

In de provincie Groningen:

Groningen	1x
-----------	----

In de provincie Friesland:

Menaldumadeel	1x
---------------	----

In de provincie Overijssel:

Hardenberg	2x	Hengelo	4x
Enschede	3x		

In de provincie Utrecht:

Montfoort	3x
-----------	----

In de provincie Gelderland:

Ermelo	2x	Wageningen	1x
Hatter	1x	Oldenbroek	1x

In de provincie Noord-Holland:

Barsingerhorn	1x	Haarlemmermeer	3x
Haarlem	19x	Alkmaar	2x
Bennebroek	1x	Texel	3x
Velsen	12x	Amsterdam	38x

In de provincie Zuid-Holland:

Barendrecht	1x	Dirksland	4x
Geervliet	3x	Bergschenhoek	1x
Leidschendam	1x	Oudewater	1x
Dordrecht	1x	Katwijk	1x
Sliedrecht	1x	's-Gravenhage	15x
Rotterdam	28x		

In de provincie Zeeland:

Aardenburg	1x	Dreischor	3x
Duivendijke	3x	Ellemeet	2x
Nieuwerkerk	1x	Noordgouwe	1x
Poortvliet	1x	Retranchement	2x
Schoondijke	2x	Sluis	4x
Tholen	6x	Vlissingen	6x
Zierikzee	1x		

In de provincie Noord-Brabant:

Bergen op Zoom	7x	Breda	6x
----------------	----	-------	----

In de provincie Limburg:

Maastricht	1x	Sittard	1x
Weert	1x	Hoensbroek	1x
Stevensweert	1x	Tegelen	1x
Venlo	2x		

In de provincie Drente kwam in 1947 geen enkele keer de naam Hoogerheide, in welke vorm dan ook, voor.

Contactadressen van de werkgroepen van de Heemkundekring
"Het Zuidkwartier" per 1 augustua 1992.

1. Heemschut L. Timmermans, Dorpsstraat 55,
4634 TN Woensdrecht, tel. 01646-12546.
2. Toponymie C. van Opdorp, Pr. Clausstraat 3,
4631 LZ Hoogerheide, tel. 01646-13830.
3. 't Kwartier Vacant
4. Distributie J. Halters, Stenenhoef 2, 4641 CH
Ossendrecht, tel. 01647-2854.
5. Archeologie M. van Gink, Laagstraat 15, 4641 SP
Ossendrecht, tel. 01647-2576.
6. Oude Handwerktechnieken
Mevr. E. Suijkerbuijk - van Agtmaal,
Raadhuisstraat 114, 4631 NJ Hoogerheide,
tel. 01646-12536.
7. De Zanggroep Mevr. M. Pijnen-Verresen, Mgr. Poels-
straat 43, 4631 CA Hoogerheide,
tel. 01646-12895.
8. Redactieraad A. Pijnen, Mgr. Poelsstraat 43,
4631 CA Hoogerheide, tel. 01646-12895.
Inleveren kopie: Stenenhoef 2, 4641 CH
Ossendrecht, tel. 01647-2854.
9. Oude talen, gezegden, spreuken, etc.
W. Groffen, Antwerpsestraat 129,
4631 RA Hoogerheide, tel. 01646-12441.
10. Evenementen Vacant.
11. Documentatie A. van Pul, Duinstraat 40,
4631 KV Hoogerheide, tel. 01646-13423.
12. Kruidentuin Mevr. H. van Es, Rozenlaan 37,
4631 AL Hoogerheide, tel. 01646-13641.
13. Museum L. Timmermans, Dorpsstraat 55,
4634 TN Woensdrecht, tel. 01646-12546.
14. Fotografie L. Timmermans, Dorpsstraat 55,
4634 TN Woensdrecht, tel. 01646-12546.
15. Genealogie In oprichting.

Het bestuur verwelkomt suggesties van onze leden voor
eventuele andere werkgroepen.

EXCERPT TIJDINGEN 1992

Excerpt van de "Tijdingen", verschenen in 1992.
Uitgave: Heemkundekring "Het Zuidkwartier".

1992 - 1

1. Rectificatie op het artikel
"Enkele boerderijen op het oude Hoogerheide"
Deel II, (Kleyn Antwerpen). 6
2. Van wat verdween, deel VII:
Landgoed Groote Meer. P.J. v.d. Bussche. 7

1992 - 2

1. Melis Bleck, schout en rentmeester van
Woensdrecht. M. Verboven-Cornelissen. 6
2. Het ontstaan van de militaire vliegbasis in
Woensdrecht. Hoofdstuk II uit: "Woensdrecht,
vliegbasis en werk, 1930 - 1983".
Doctoraalscriptie van drs. M. Kremer. 15
3. Van wat verdween, deel VIII: Over scharenslij-
pers en schuurslapers. J. Halters 33
4. Genealogische Kroniek: Bolders, Groffen,
Borremans en Verhaert. Marcel Moors 47
5. Errata bij: Landgoed "Groote Meer" 56

1992 - 3

1. Vondsten in Woensdrecht en het "Sluisje" uit
de Oud-Hinkelnoordpolder. A.J. Pijnen. 6
2. Twee wandelingen van rond 1900. 21
3. Toponymen uit de Zuidwesthoek. H. Thiadens. 32
4. De Wereld der Blinden. D. en A. Hugens-ver-
brugge. 39
5. Genealogische Kroniek: Adan, Van den Bergh,
Cosijn en Cuypers. Marcel Moors 42

Op de voorplaat een fragment van de
kaart van Jacop van Deventer,
cartograaf 1512 - 1575, gecopieerd
met toestemming van de uitgever,
M. Nijhoff te 's-Gravenhage.